

XII redovna skupština akcionara Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

Usvojen finansijski i Izvještaj o poslovanju

KOMENTAR

Sreten Gojković:

Bez promjene prosječne
distributivne cijene

str. 06

AKTUELNOSTI

Odsustvo snijega i talas
poplava u okruženju
umanjili proizvodnju

str. 05

INTERVJU

Dragica Sekulić:

Energetska efikasnost dobija na
značaju

str. 12

22

ENERGIJA JE ZA DRUŠTVO ISTO
ŠTO I KRVOTOK ZA ČOVJEKA

16

POVEĆANJE SNAGE I PROIZVODNJE
POSTOJEĆIH HIDROELEKTRANA

28

DOBRA MUZIKA I ZABAVA U
KRUPAČKIM TOPOLAMA

sadržaj

U FOKUSU:

 USVOJEN FINANSIJSKI I
IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU

04

AKTUELNOSTI:

 ODSUSTVO SNIJEGA I TALAS
POPLAVA U OKRUŽENJU
UMANJILI PROIZVODNJU

05

KOMENTAR:

 BEZ PROMJENE PROSJEČNE
DISTRIBUTIVNE CIJENE

06-08

REGION:

POSKUPLJENJE NEIZBJEŽNO

09

IZMEĐU DVA BROJA:

 PRVA VERZIJA
INTRANETA 3. NOVEMBRA

10

AKTUELNOSTI:

 INVESTICIJE PREKO
ČETIRI MILIJARDE EURA

11

INTERVJU:
Dragica Sekulić:
ENERGETSKA EFIKASNOST
DOBIJA NA ZNAČAJU

12-13

SA SVIH MERIDIJANA

14

STRUČNI OSVRT:
Jovan Pavićević:
PODSTICANJE PROIZVODNJE
ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ OBNOV-
LJIVIH IZVORA ENERGIJE

15

DRUGI PIŠU:

 TE „MAOČE“, HE „MORAČA“ I HE
„KOMARNICA“, PROJEKTI OD
ZNAČAJA ZA CRNU GORU

18-19

DALEKOVOD:

SPREMNO DOČEKALI LJETO

20-21

OBJEKTIV

24-25

REGION:

 EPS UVOZI ELEKTRIČNU
ENERGIJU I ŠTEDI UGALJ ZA ZIMU

26

AKTUELNOSTI:

SANIRANE POSLJEDICE NEVREMENA

27

ŽIVOTNA PRIČA:

PRIJATELJI I KOLEGE 32 GODINE

SINDIKALNE AKTUELNOSTI:

 RADNIČKI SPORTSKI SUSRETI OD 17. DO
21. SEPTEMBRA

30

34

KOMNENOVO ETNO SELO – LIDER
UGOSTITELJSTVA U PLAVU

32

ŠK ELEKTROPRIVREDA VAŽAN
ZA RAZVOJ ŠAHA U CRNOJ GORI

ELEKTROPRIVREDA

PREDSJEDNIK ODBORA DIREKTORA
Srđan Kovačević

IZVRŠNI DIREKTOR
Stefano Pastori

**DIREKCIJA ZA ODNOS E
SA JAVNOŠĆU**

IZVRŠNI RUKOVODILAC
Rajko Šebek
rajko.sebek@epcg.com

**RUKOVODILAC SEKTORA ZA
INTERNU KOMUNIKACIJU**
Mitar Vučković
mitar.vuckovic@epcg.com

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Miodrag Vuković
miodrag.vukovic@epcg.com

REDAKCIJA:
Olivera Vulanović
olivera.vulanovic@epcg.com
Biljana Mitrović
biljana.mitrovic@epcg.com
Marko Burić
marko.buric@epcg.com
Bojana Laković
bojana.lakovic@epcg.com

KOMPJUTERSKA OBRADA:
Irena Milačić

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić
Tel/fax: 040/204-223
E - mail: list.epcg@epcg.com
Web site: www.epcg.com
Izdavač: Elektroprivreda
Crne Gore AD Nikšić
Tiraž: 1800
Štampa: DPC Podgorica

SPORT I REKREACIJA:
POBJEDNIK INTERNACIONALNI
MAJSTOR BLAŽO KALEZIĆ

33

NAŠ GOST:
LAVLJIM SRCEM IZ
BORBE U BORBU

36-37

SAVJETI ZA ZDRAVLJE:
UZ UMJERENU FIZIČKU AKTIVNOST
I PRAVILNU ISHRANU DO ZDRAVLJA

38

PREPORUKE:
ZAŠTITITE KOSU OD
SUNCA I MORSKE SOLI

39

PREPORUKE ZA ČITANJE:
KNJIGE KOJE MOŽETE
PONIJETI NA PLAŽU

40

MUDRE MISLI

41

NAGRADNA IGRA:
24. KOLO NAGRADNE IGRE ZA ZAPO-
SLENE „BUDI U TOKU, BUDI U IGRI“

42

SKANDINAVKA

43

U FOKUSU

XII REDOVNA SKUPŠTINA AKCIONARA ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE AD NIKŠIĆ

Usvojen *finansijski i Izvještaj* o poslovanju

Skupština akcionara EPCG AD Nikšić, 12. redovna, održana je u Nikšiću 17. jula. Na osnovu unaprijed utvrđenog dnevnog reda Skupštine, kojom je predsjedavao glavni finansijski direktor Flavio Bianco, donijete su slijedeće odluke: odluka o usvajanju finansijskih i konsolidovanih finansijskih iskaza za 2013. godinu, odluku o usvajanju Izvještaja o poslovanju kompanije, odluku o pretvaranju duga, u vrijednosti od 45.000.000€, u akcijski kapital i odluku o emisiji akcija, po nominalnoj vrijednosti, po osnovu pretvaranja duga u akcijski kapital i odobrenje da sticalac stiče akcije emitenta bez obaveze objavljivanja javne ponude za prezimanje kao i odluku o izboru revizora i izmjenama Statuta kompanije.

Nakon završetka transakcije država Crna Gora povećala je udio u EPCG na 57,0176 odsto. Italijanska kompanija A2A ima 41,7477 odsto, a manjinski akcionari 1,2347 odsto akcija. Prije ove transakcije država je u EPCG imala 55 odsto udjela, a

strateški partner A2A 43,7 odsto kapitala.

Punim angažovanjem upravljačkih i menadžmentskih struktura i svih zaposlenih ostvaren je biznis plan i osnovna načela Poslovne politike, realizovan Elektroenergetski bilans i obezbijedeno uredno snabdijevanje svih potrošača električnom energijom. Krajnji rezultat godišnjeg finansijskog poslovanja iskazan je dobitom u iznosu od 25.155.956 € što je za 30.939.924 € bolje od ostvarenog rezultata u 2012. godini.

Hidrološka situacija bila je veoma povoljna i rezultirala značajnim povećanjem proizvodnje hidroelektrana od planirane. Ukupna ostvarena proizvodnja električne energije u 2013. godini iznosila je 3.809,2 GWh, što je za 667,4 GWh ili 21,2% više od plana, odnosno za 1.094GWh ili 40,3% više od ostvarenja u predhodnoj godini.

Ukupni gubici električne energije ostvareni na distributivnoj mreži u 2013.godi-

ni iznosili su 479,6 GWh i u odnosu na ostvarene gubitke u 2012. godini manji su za 61.4 GWh. Ostvareni stepen naplate potraživanja za isporučenu električnu energiju u 2013.godini je već dostigao 95,46%.

Uprkos, problemima prouzrokovanim ekonomskom krizom i padom privredne aktivnosti Elektroprivreda je u prošloj godini realizovala mnoge investicione projekte u vrijednosti 34.095.868 €. Zbog niza realizovanih unapređenja u distributivnom sistemu (nova brojila), planski odrađenih remonta i redovnog održavanja pogonska spremnost elektroenergetskih kapaciteta je održana na visokom nivou i ostvaren je visok stepen sigurnosti rada sistema i pouzdanosti snabdijevanja potrošača.

U dijelu kadrovske politike, kako je to bilo predviđeno ciljevima poslovanja za 2013. godinu, bitna poenta je stavljena na racionalizaciju radne snage i njeno dovodjenje u optimalne okvire. U 2013. godini u EPCG je bilo 2.339 radnika sa ugovorom na neodređeno vrijeme. Sve odredbe Kolektivnog ugovora su uredno i na vrijeme ispoštovane. Obračun i isplata zarada i ostalih ličnih primanja vršeni su uglavnom u utvrđenim rokovima.

Imajući u vidu delikatnu ekonomsku situaciju na lokalnom i regionalnom energetskom tržištu koje karakterišu brzi razvoj i promjene, kompanija podvlači da se pozitivni rezultati mogu održati u godinama koje dolaze samo ako se akcije i optimizacije preduzete tokom 2013. godine nastave, da bi se EPCG mogla suprotstaviti novim izazovima koji je čekaju.

Prema članu 42. Stav 5. Zakona o privrednim društvima, mandat članova Odbora direktora ističe na prvoj redovnoj godišnjoj sjednici skupštine akcionara. Shodno tome, nakon razrješenja postojećih i glasanja za nove, izabran je novi Odbor direktora, u kojem nije došlo do promjena u odnosu na prethodni saziv.

AKTUELNOSTI

ZAVRŠENO PRVO PROIZVODNO POLUGODIŠTE U EPCG

Odsustvo snijega I TALAS POPLAVA U OKRUŽENJU **umanjili proizvodnju**

Olivera Vulanović

JEDINO HE „PERUĆICA“ ISPUNILA PROIZVODNI PLAN, DOK SU HE „PIVA“ I TE „PLJEVLJA“, ZBOG OBJEKTIVNIH OKOLNOSTI, PROIZVELE PO 50 GWh MANJE OD OČEKIVANOG. NEPOVOLJNE HIDROLOŠKE PRILIKE, KAO I PROLONGIRANJE REMONTA TE „PLJEVLJA“ UTICALI NA ŠESTO-MJESEČNI PROIZVODNI UČINAK.

U prvih šest mjeseci ove godine Elektroprivreda Crne Gore proizvela je 93,6 odsto planiranih količina električne energije. Istovremeno, za potrebe EPCG kupljeno je 518 GWh električne energije, dok je prodato 342 GWh. Prosječna cijena kupljene energije iznosila je 38,35 eura po megavatu, dok je prosječna cijena prodaje u prvom polugodištu bila 53,84 eura GWh, ističe Momir Grbović.

Od planiranih 1,560 milijardi GWh energije, crnogorski elektro energetska sistem proizveo je 1,460 GWh. Razlika od 100 GWh do ostvarenja polugodišnjeg plana ide „na račun“ HE „Piva“ koja je proizvela 50 GWh električne energije manje od planom zacrtanog. Identična situacija je i sa TE „Pljevlja“ koju je takođe 50 GWh dijelilo od stoprocentnog učinka. Naša najstarija, velika hidroelektrana, HE „Perućica“ praktično je ispunila plan jer je kroz njene

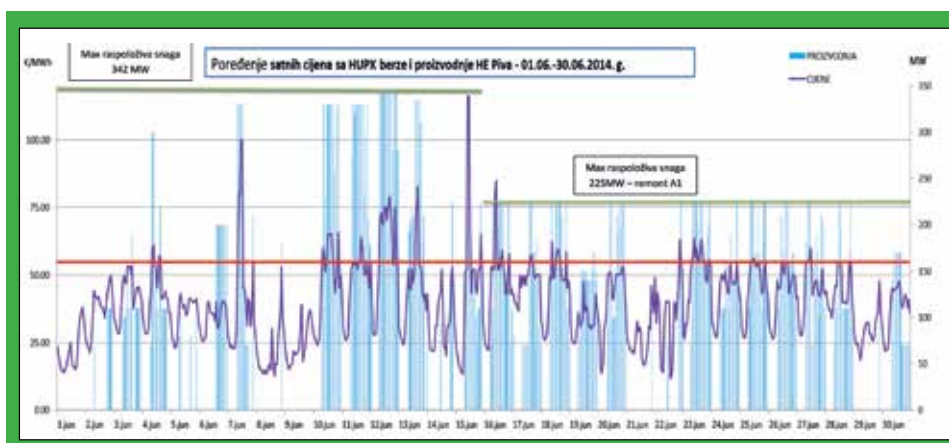
turbine proteklo 99,9 odsto energije od planom zacrtanog. Male hidroelektrane prebacile su plan, tako da su, umjesto očekivanih 3,7 GWh, proizvele skoro 4 GWh energije. I u „Zeta energy“, takođe, mogu biti zadovoljni, jer je plan premašen za gotovo 3 GWh, odnosno umjesto predviđenih 10,3 GWh proizvedeno je 13 GWh električne energije.

Komentarišući rezultate polugodišnjeg poslovanja, rukovodilac Sektora za Upravljanje energijom, **Momir Grbović**, podsjeća na činjenicu da, u prvom tromjesečju, hidroelektranama nisu bile naklonjene vremenske prilike, a prvenstveno je negativan učinak na proizvodnju imalo odsustvo snježnih padavina na planinama oko Nikšića i Pive. Kad je TE „Pljevlja“ u pitanju, činjenica da je proizvela 91,6 odsto od plana, svakako je u vezi sa prolongiranjem remontnih radova sa 30 na 45 dana.

Vremenske prilike nijesu bile naklonjene: Momir Grbović

- Moramo konstatovati da smo i početkom godine startovali sa akumulacijama koje su bile znatno ispod očekivanog nivoa. Zbog svega toga, u prva tri mjeseca proizvodnja je bila znatno ispod plana. Bez odgovarajućeg dotoka, imali smo manju proizvodnju, posebno u HE „Piva“. Nije bilo isplativo da ova elektrana radi po niskim kotama jer se, u tom slučaju, troše znatno veće količine vode nego pri optimalnoj koti i punoj akumulaciji. Nasuprot tome, u posljednjem tromjesečju, kad su se desile bilansne količine padavina, proizvodnja je bila dobra, a u HE „Piva“ i iznad planirane, ali je ova elektrana, poslije šest mjeseci rada, imala 85,64 odsto ostvarenja planiranog, objašnjava Grbović i podsjeća na vanredne okolnosti koje su se desile u drugom ovogodišnjem tromjesečju, pojavu enormnih poplava u okruženju. To se, takođe, odrazilo na proizvodne rezultate HE „Piva“ koja nije mogla raditi na uobičajen način zbog opasnosti od dodatnih preliva na Drini.

Cijene električne energije na HUPX berzi i rad HE Piva - jun 2014

KOMENTAR

KOMENTAR ODLUKE RAE O KOREKCIJI REGULATORNO ODOBRENOG PRIHODA

BEZ PROMJENE PROSJEČNE *distributivne cijene*

Posljednjeg dana jula ove godine završava se i druga regulatorna godina pa je saglasno važećim Metodologijama o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda elektroenergetskim subjektima, RAE 03. jula 2014. godine donijela Odluke o korekcijama prethodno odobrenog regulatornog prihoda Javnom snabdjevaču, Operatoru distributivnog sistema (ODS), Operatoru prenosnog sistema i Crnogorskom operatoru tržišta električne energije. Odlukama RAE prethodilo je dostavljanje obimne dokumentacije od strane energetske subjekta o ostvarenju troškova i prihoda, kao i izvještaja o realizaciji odobrenih investicionih planova u prethodnoj godini. Odlukama o korekcijama korigovan je prethodno odobreni regulatorni prihod energetskih subjekata za treću regulatornu godinu na osnovu odstupanja ostvarenih od prethodno odobrenih veličina u drugoj regulatornoj godini. Saglasno Metodologijama i Pravilima za izmjenu tarifa Regulatorna agencija za energetiku koriguje odobreni regulatorni prihod po osnovu:

1. Ostvarene cijene električne energije za isporuku kupcima po regulisanim tarifama,
2. Ostvarenja odobrenih investicionih planova energetskih subjekata,
3. Odstupanja ostvarenih i odobrenih troškova energetskih subjekata na koji oni ne mogu ili ograničeno mogu uticati.
4. Ostvarenja fakturisane realizacije po osnovu usluga prenosa, distribucije, Javnog snabdjevača i operatora tržišta i
5. Ostvarenja poslovnih vanrednih i vanposlovnih prihoda energetskih subjekata.

Sreten Gojković, dipl.el.ing.

Izvršni rukovodilac Direkcije za tarife i odnose sa državnim institucijama

Prethodnu regulatornu godinu obilježilo je:

- Značajno niža potrošnja distributivnih kupaca od planirane.
- Raspoložive količine električne energije proizvedene iz domaćih izvora bile su dovoljne za pokrivanje potrošnje distributivnih kupaca i dozvoljenih gubitaka u prenosnoj i distributivnoj mreži,
- Uvođenje tzv. „G – komponente“ kojom su domaći proizvođači priključeni na prenosnu mrežu obavezani da plaćaju utvrđeni iznos naknade za korišćenje prenosne mreže počev od 01. januara 2014. godine.

Kako su potrebe distributivnih kupaca u prethodnoj regulatornoj godini pokrivene domaćom proizvodnjom to, za razliku od prethodne godine, nijesu postajali uslovi za korekciju prethodno odobrene jedinične cijene energije za isporuku tarifnim kupcima za treću regulatornu godinu od 40,7231€/MWh. Međutim ovdje treba istaći bitne činjenice koje su dominantno opredijelili cijenu energije za narednu regulatornu godinu, a to je:

1. Donošenje Odluke RAE o utvrđivanju drugog regulatornog perioda od 01.01.2016. do 31.12.2018. godine,
2. Izmjena Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda Javnog snabdjevača i
3. Donošenje Odluke RAE o utvrđivanju cijene električne energije za isporuku po regulisanim tarifama.

Opredjeljenjem Agencije da se izjednače regulatorna i kalendarska godina stvaraju se uslovi za preciznije odobravanje i praćenje ostvarenja troškova i prihoda energetskih subjekata. Kao posljedica ovakvog opredjeljenja Agencije ostao je „nepokriven“ petomjesečni period 01.avgust - 31.decembar 2015. godine tj. period između završetka prvog i početka drugog regulatornog perioda. Shodno tome Agencija je izmjenama Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda Javnog snabdjevača definisala način utvrđivanja cijene električne energije za navedeni period. Primjenjujući metodologijom prethodno definisanu formulu za utvrđivanje cijene električne energije iz domaćih izvora koja ulazi u sastav regulisanih tarifa za navedeni period, Agencija

je 01. jula 2014. posebnom Odlukom utvrdila cijenu energije iz domaćih izvora koja ulazi u sastav regulisanih tarifa u iznosu od 27,9775 €/MWh. Ovako relativno niska cijena energije posljedica je niskih dnevnih cijena fjučersa za 2015. godinu, objavljenih na Energetskoj berzi u Lajpcigu („EEX: Phelix baseload, settlement price“) u junu 2014. godine. Kako je Odlukom RAE iz jula 2012. godine cijena električne energije za period od 01.avgusta 2014. do 31. jula 2015. godine utvrđena u iznosu od 40,7231€/MWh to se Agencija opredijelila da za period 01.avgust 2014. - 31.decembar 2015. godine utvrdi jedinstvenu cijenu energije za isporuku kupcima po regulisanim tarifama u iznosu od 36.9744 €/MWh koja je dobijena kao ponder prethodno odobrene cijene za treću regulatornu godinu i utvrđene cijene za petomjesečni međuperiod između dva regulatorna perioda. Ovdje je bitno naglasiti da su cijene fjučersa za 2015. godinu ostvarene u junu 2014. godine bile skoro 20 € niže u odnosu na one objavljene u decembru 2011. godine kao osnove za utvrđivanje cijena za trogodišnji regulatorni period. Ova okolnost uslovlila je značajnu korekciju prethodno odobrene jedinične cijene energije za treću regulatornu godinu od - 3,7487 €/MWh što na distributivnom konzumu za treću regulatornu godinu (od 2.246.253 MWh) rezultira smanjenjem prethodno odobrenog prihoda EPCG za 8,4 mil €. Ako se uzmu u obzir i odredbe Metodologija po kojima se isporuka energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka mrežnih operatora vrši po cijeni energije koja važi za tarifne kupce dodatni minus EPCG po tom osnovu iznosi 1.37 mil. €

Odobreni investicioni plan Operatora distributivnog sistema za 2013. godinu, po ocjeni Agencije, realizovan je sa 72,46%, pa je primjenjujući odredbe Metodologije po osnovu prethodno odobrenog povrata i amortizacije, regulatorni prihod Operatora distributivnog sistema korigovan 948 hiljada € u korist kupaca.

Kao posljedica smanjenog obima potrošnje distributivnih kupaca u drugoj regulatornoj godini za oko 150 miliona kWh, fakturisana realizacija ODS po osnovu korišćenja mreže bila je niža za oko 1,8 miliona €, pa saglasno metodologijama navedeni iznos predstavlja pozitivnu korekciju u korist ODS-a.

Usljed smanjenja cijene električne energije iz domaćih izvora, smanjeni su i troškovi

energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka u distributivnoj mreži za 832,7 hiljada €, dok su ostvareni vanredni prihodi ODS u drugoj regulatornoj godini bili 540,6 hiljada € niži od odobrenih. Troškovi na koje energetski subjekat ne može uticati za ODS u drugoj regulatornoj godini bili su veći 190 hiljada € od prethodno odobrenih.

Sve ove činjenice su rezultirale su da prethodno odobreni regulatorni prihod Operatora distributivnog sistema za drugu regulatornu godinu bude uvećan za 767,6 hiljada €.

Primjenjujući odredbe Metodologije Javnog snabdjevača (JS) na ostvarenja u drugoj regulatornoj godini dolazi se do ukupne korekcije regulatornog prihoda JS u iznosu od 185 hiljada € u korist kupaca. Ova korekcija uslovljena je, prije svega, korekcijom povrata na sredstva i amortizacije po osnovu neostvarenja investicionog plana kao i smanjenja radnog kapitala usljed smanjenja troška nabavke energije za isporuku kupcima.

Na konačan iznos jediničnih cijena koje plaćaju krajnji kupci, pored korekcija regulatornog prihoda Javnog snabdjevača i Operatora distributivnog sistema utiče i korekcija regulatornog prihoda Operatora prenosnog sistema (CGES-a) i COTEE koja prema Odluci RAE sumarno iznosi oko 13,06 miliona € u korist kupaca. Dominantan uticaj na iznos korekcije CGES-a imalo je uvođenje tzv „g-komponente“ koju plaćaju domaći proizvođači po osnovu korišćenja prenosne mreže počev od 01.januara 2014. godine.

Sumarno posmatrano ukupna korekcija prethodno odobrenog regulatornog prihoda za sva četiri energetska subjekta (Javni snabdjevač, Operator distributivnog sistema, Operator prenosnog sistema i Operator tržišta) je negativna i ukupno iznosi 20,8 mil. €.

Značajne negativne korekcije po osnovu promjene troška energije iz domaćih izvora kao i prihod operatora prenosa nastao uvođenjem naknade koju plaćaju domaći proizvođači, uslovlili su da ukupna prosječna cijena energije i mrežnih usluga prema krajnjim kupcima na distributivnoj mreži ostane na nivou one koja je važila za drugu regulatornu godinu. Imajući u vidu različiti procenat učešća pojedinih elemenata tarife

u ukupnoj cijeni za različite tarifne kategorije, to su i procenti povećanja odnosno smanjenja različiti po kategorijama kupaca. Tako je nova cijena električne energije sa naknadama po osnovu usluga prenosa,

distribucije, snabdjevača i operatora tržišta za industrijske kupce priključene na 35 kV naponu niža 1,21 %, a za 10 kV potrošače 2,14%, dok je cijena za domaćinstva sa dvotarifnim brojlama veća za 0,94% od

postojeće. Uporedni pregled jediničnih cijena (bez PDV-a) za kategorije distributivnih kupaca prikazana je u sljedećoj tabeli.

KATEGORIJA POTROŠNJE	POSTOJEĆA CIJENA	NOVA CIJENA	PROCENAT POVEĆANJA
	€/kWh	€/kWh	%
35 kV potrošači	5,2429	5,1794	-1,21%
10 kV potrošači	6,6860	6,5432	-2,14%
0,4 kV I stepen (sa mjerenjem snage)	10,1611	9,9844	-1,74%
0,4 kV II stepen dvotarifno mjerenje	8,3284	8,4064	0,94%
0,4 kV II stepen jednotarifno mjerenje	9,7189	9,7360	0,18%
Domaćinstva jednotarifno mjerenje	9,7189	9,7360	0,18%
Domaćinstva dvotarifno mjerenje	8,3284	8,4064	0,94%
Ukupna distributivna neto potrošnja	8,1460	8,1449	-0,01%

Iz prethodne izloženog može se zaključiti da zadržavanjem postojeće prosječne prodajne cijene kod distributivnih kupaca na postojećem nivou, ukupan ostvareni prihod po osnovu fakturisanje realizacije energije i usluga ostaje na približno sadašnjem nivou samo se struktura njegove raspodjela na energetske subjekte promijenila. To je posljedica korekcije jedinične cijene energije iz domaćih izvora usljed pada cijene fjučersa na EEX berzi za 2015. godinu, kao i značajnog umanjenja naknade za angažovanje prenosnog kapaciteta

koju plaćaju krajnji kupci usljed uvođenja naknade koju plaćaju domaći proizvođači priključeni na prenosnu mrežu.

Novodonešenim odlukama RAE završava se regulacija cijena za prvi trogodišnji regulatorni period čime se stvaraju uslovi za sveobuhvatnu analizu primijenjenih Metodologija i njihovog uticaja na poslovanje energetske subjekata i poziciju krajnjih kupaca. U ovom trenutku je evidentno da tržišno kretanje cijena energije na regionalnom tržištu ne prati nivo sma-

njenja cijene fjučersa na EEX berzi što ima za posledicu da novim tarifama domaća proizvedena energija nema adekvatnu tržišnu valorizaciju. Realno je očekivati da će na osnovu detaljnih analiza sačinjenih od strane Agencije sa jedne i energetskih subjekata sa druge strane, postojeće Metodologije u narednom periodu biti dodatno unaprijeđene, a sve u cilju podizanja efikasnosti poslovanja energetske subjekata, otvaranja tržišta i povećanja kvaliteta usluga koje se pružaju krajnjim kupcima.

ISPRAVKA

Poštovane kolege,

U prošlom broju našeg lista (351) u okviru teksta „Do 20 hiljada eura za radno mjesto“, objavljenom na strani 7, potkrala se nenamjerna greška u vezi sa krajnjim rokom za predaju zahtjeva za sporazumni prestanak radnog odnosa uz isplatu otpremnine Glavnoj direkciji za ljudske resurse. Naime, u tekstu je navedeno da je to 10. oktobar 2014, a prava informacija je 31. oktobar 2014. godine. S obzirom na to da je to bilo i pitanje u nagradnoj igri „Budi u toku –budi u igri“ izvinjavamo se zbog zabune koju smo proizveli.

Redakcija

REGION

CIJENA ELEKTRIČNE ENERGIJE U SRBIJI NEMA
OPRAVDAN EKONOMSKI NIVO

Poskupljenje NEIZBJEŽNO

Pripremio: Marko Burić

Nezapamćene poplave, koje su u maju pogodile Srbiju, pokrenule su i priču o cijeni električne energije u toj zemlji. EPS i Ministarstvo finansija navodno su predložili Vladi Srbije da energija od jeseni poskupi. Ipak, kako su javili pojedini srpski mediji, taj predlog je Vlada odbila.

krivanje štete od poplava i ističe da će to biti posljednji korak.

Stručnjak za energetiku, *Slobodan Ružić*, ističe da trenutna cijena električne energije, bez obzira na štetu od poplava, nema opravdan ekonomski nivo.

ća i da cijena električne energije već deцениjama nema tržišnu cijenu.

- Znači, čak i da nije bilo poplava, u sljedeće dvije-tri godine, prema državnoj strategiji, ta cijena bi trebalo da izađe na tržišni nivo - navela je Hadžibabić.

Ministarstvo energetike Srbije navelo je da prilikom odluke o poskupljenju električne energije moraju se razmotriti svi činioci i posljedice koje ono sa sobom nosi i to pitanje zahtjeva kompleksnu analizu svih makroekonomskih faktora.

Konačnu riječ o poskupljenju, saglasno Zakonu o energetici, ima Agencija za energetiku Republike Srbije (AERS).

- Procenat poskupljenja električne energije je broj koji se dobija na osnovu sveuobuhvatne analize i licitiranja sa brojka - nije dobro ukoliko se ne sagledaju svi parametri - saopštili su iz Ministarstva energetike.

Predlog da se uvećaju računi posljedica je činjenice da će Srbija morati da uvozi struju, i to da unaprijed plati. Predlog Ministarstva finansija za rješenje problema bio je poskupljenje u dva navrata. Najprije 30 odsto, a onda još i 20 odsto.

EPS je ipak demantovao da je traženo poskupljenje energije. V. d. direktora Elektroprivrede Srbije, *Aleksandar Obradović*, kazao je da poskupljenje energije može nadomjestiti između jedne trećine i jedne polovine finansijskih potreba EPS-a za po-

- Poplave su donijele katastrofalne štete rudarskoj opremi i površinskim kopovima. Osim tih direktnih šteta, indirektno su te što moramo da uvozimo struju i to do kraja marta sljedeće godine. EPS nema nikakve šanse da izdvoji taj novac bez pomoći budžeta ili bez poskupljenja. Veće cijene struje su neizbježne, a moguća je i korekcija tarifnog sistema - navodi Ružić.

Takođe, *Ljiljana Hadžibabić*, iz Savjeta Agencije za energetiku kaže da poplave jesu napravile veliki poremećaj, ali podsje-

Energija je u Srbiji, inače, posljednji put poskupjela 1. avgusta 2013. u prosjeku 10,9 odsto za domaćinstva i 12,8 odsto za privredu. Prethodno poskupljenje je bilo 1. aprila 2011. godine u prosjeku za 15 odsto i u martu 2010. godine u prosjeku za 10 odsto.

Kako bi dostigla ekonomski opravdanu cijenu energija će u Srbiji morati minimalno da poskupi 20 do 30 odsto do 2017. godine, smatraju stručnjaci.

IZMEĐU DVA BROJA

Redakcija

Prva verzija Intraneta 3. novembra

Na trećem sastanku Projektnog tima projekta „Intranet“, koji je održan 10. jula u Aneks sali Upravne ugrade EPCG u Nikšiću, donesena je odluka da se prva verzija internog portala pokrene 3. novembra.

Prije toga, Direkcija za ICT će do 1. septembra postaviti platformu, na koju će se zastupiti diza-

jn Intraneta, koji će biti sličan dizajnu eksternog web portala naše kompanije. Takođe, članovi Projektnog tima posjetili su Telenor, gdje su se upoznali sa funkcionisanjem i radom Intraneta u toj kompaniji. Zaključeno je da će iskustva iz te kompanije biti od koristi u daljoj realizaciji projekta.

Podijelimo teret II: Protokol potpisalo 8.622 potrošača

Sporazum „Podijelimo teret 2“ zaključno sa 21. julom potpisalo je 8.622 potrošača, na dug koji iznosi preko 15 miliona eura. Elektroprivreda Crne Gore u maju je ponovo pokrenula akciju „Podijelimo teret“, koja će

potrošačima iz kategorije domaćinstava omogućiti da, ukoliko izmire posljednja tri računa, otplate prethodni dug u fiksnim mjesečnim ratama od 20 eura.

Cetinje: Bolje napajanje naselja Crna Greda i Boguti

Naselje Crna Greda u cetinjskoj opštini imaće znatno kvalitetnije i stabilnije napajanje električnom energijom pošto je tamošnja elektrodistribucija 10kV kablovskim podzemnim vodom povezala TS Crna Greda sa trafostanicom „Nova bolnica“. U potpunosti je rekonstruisana i dotrajala niskonaponska mreža u naselju Boguti u Ljubotinju, uključujući i izmještanje mjernih mjesta kod oko 15-tak potrošača.

Trenutno su u toku radovi na izgradnji NN vazdušnog voda sa armirano-betonskim stubovima i SKS-om, u dužini od oko 1.300m, kojim će se područje Krstaca napajati iz TS „Žanjev Do“ umjesto iz preopterećene i veoma udaljene trafostanice 35/10 kV „Njeguši I“ zbog čega je napon na ovom području ispod nominalne vrijednosti.

Ulcinj: Objekti za pouzdanije napajanje

Ulcinjски elektrodistributeri pojačali su instalisanu snagu TS 35/10kV „Velika plaža 1“ sa 8 na 12 MVA. Takođe je zamijenjeno preko tri kilometra dotrajalog užeta na DV 10 kV Štoj na području traforeona TS 35/10 kV „Velika plaža 2“, čime je prevaziđen dugotrajni problem čestih prekida u napajanju potrošača zbog kidanja provodnika. Na ovoj trafostanici takođe

su ugrađene nove zaštite od zemljospoja na vazdušnim izvodima 10kV. U toku su i radovi na izgradnji 10kV kablovske veze od TS 10/0,4kV „Đerane-Cungu“ do TS 10/0,4kV „Đerane-bulevar“ u dužini od 1.100m, čime će se uspostaviti „prsten“ 10 kilovoltna veza između 35/10 kV trafostanica „Grad“ i „Velika plaža 1“. Vrijednost izvedenih radova je preko 200 hiljada eura.

Potrošnja u junu manja 1,7 odsto

Domaćinstva su u junu 2014. godine potrošila 85.598.361 kWh električne energije, što je 1,7 odsto manje u odnosu na prošlomjesečnu potrošnju, odnosno četiri odsto manje u odnosu na potrošnju ostvarenu u istom periodu prošle godine. Prosječan junski račun za električnu energiju za domaćinstva (ukoliko se izuzmu neočitana mjerna mjesta u objektima koji nijesu stalno nastanjeni) je tri odsto manji u odnosu na majski i

iznosi 30,75 eura.

Domaćinstva na Žabljaku bilježe najnižu prosječnu potrošnju od 22 eura, dok je najveća prosječna potrošnja u iznosu od 40 eura prethodnog mjeseca očitana u Ulcinju. Svega oko 1,65 odsto potrošača iz kategorije domaćinstva, koji su trošili znatno više od prosjeka, odnosno preko 1000 kWh, dobilo je račune u iznosu od preko 100 eura.

Remont HE „Perućica“ od 8. avgusta do 6. septembra

Redovni godišnji remont u HE „Perućica“ počeo je 8. avgusta pražnjenjem sistema, a po riječima direktora naše najstarije velike elektrane Mirka Kilibarde planom je previđeno da predviđeni radovi budu završeni do 6. septembra. I ove kao i predhodnih godina biće obav-

ljeni redovni poslovi na remontu postrojenja i opreme. Termin generalnog remonta određen je, po riječima Kilibarde, u dogovoru sa CGES-om i OC Upravljanje energijom.

AKTUELNOSTI

VLADA USVOJILA PREDLOG STRATEGIJE RAZVOJA ENERGETIKE CRNE GORE DO 2030. GODINE

INVESTICIJE PREKO četiri milijarde eura

Pripremio: Miodrag Vuković

Predlogom strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. procijenjeno je da će investicije biti preko četiri milijarde eura – kazao je generalni direktor za energetiku u Ministarstvu ekonomije **Miodrag Čanović**, nakon sjednice Vlade Crne Gore na kojoj je usvojen ovaj dokument.

- Strategijom su do 2021. predviđene investicije od preko tri milijarde, a od 2022. do 2030. više od 1,1 milijardu eura. To je ukupno oko 4,2 milijarde eura, odnosno na godišnjem nivou od 280 do 300 miliona eura ulaganja u energetski sektor, što je oko deset odsto sadašnjeg BDP u Crnoj Gori – objasnio je Čanović.

U Strategiji razvoja energetike obrađeni su svi podsektori energetike, uglavnom nafta i gas, elektroenergetika, energetska

efikasnost, kao i obnovljivi izvori energije. - Predviđena je realizacija projekata, kao

što su Termoelektrana Pljevlja II, Morača, Komarnica, visokonaponski interkonektivni podmorski kabl između Crne Gore i Italije, Jadransko-jonski gasovod, vjetroelektrane i male hidroelektrane – naglasio je Čanović.

Čanović je pojasnio da je Zakonom o energetici razvoj energetike prepoznat kao dinamičan proces koji traži stalno praćenje i preispitivanje strateških dokumenata. Vlada Crne Gore je procijenila da taj dokument treba da se inovira i uskladi sa aktuelnom situacijom u energetskom sektoru, za šta je zaduženo Vladino Ministarstvo ekonomije.

 LOVČEN
OSIGURANJE A.D.

Lovćen osiguranje a.d. je kuća sa najdužom tradicijom u Crnoj Gori, a po pripadajućoj premiji, kapitalu i tržišnom učešću vodeća osiguravajuća kuća. Naš cilj je da u svakom momentu kvalitetno odgovorimo na zahtjeve naših klijenata kao i da obezbijedimo dugoročno održavanje dobre poslovne saradnje, koja se temelji na:

- izgradnji povjerenja,
- brizi o našim osiguranicima,
- sigurnoj nadoknadi štete.

Jer Lovćen osiguranje a.d. je
Simbol Vaše sigurnosti!

Sve bliže informacije možete dobiti u INFO CENTRU:
Ul. Slobode 13A
81000 Podgorica
Tel: +382 20 404 404
Fax: +382 20 404 401

DIREKCIJA 020/404-400, Filijala PODGORICA 020/411-500, Filijala PLJEVLJA 052/321-359, Filijala NIKŠIĆ 040/214-110, Filijala BERANE 051/231-888, Filijala BIJELO POLJE 050/487-105, Filijala KOTOR 032/301-900, Poslovnica BAR 030/312-755

Lovćen osiguranje Vas putem raznovrsne i povoljne ponude osiguranja štiti od svih opasnosti koje Vam mogu nanijeti štetu, zato osigurajte:

- sebe i članove svoje porodice,
- svoju imovinu,
- zaposlene i imovinu Vašeg preduzeća,
- računarsku i ostalu opremu,
- kuću ili stan,
- vozila,
- građevinske mašine,
- plovila,
- vazduhoplove,
- objekte u izgradnji i montaži,
- profesionalnu odgovornost,
- opštu odgovornost prema trećim licima,
- robu u transportu,
- životinje,
- usjeve i plodove i mnogobrojna druga osiguranja.

INTERVJU

DRAGICA SEKULIĆ,
GENERALNA DIREKTORICA U MINISTARSTVU
EKONOMIJE

Energetska efikasnost *dobija na* značaju

Bojana Laković

JEDAN OD PRIORITETA NOVE ENERGETSKE POLITIKE U CRNOJ GORI I ŠIRE JESTE ENERGETSKA EFIKASNOST, A POTENCIJAL ZA UŠTEDE ENERGIJE PRIMJENOM OVIH MJERA JE OGROMAN U SVIM SEKTORIMA POTROŠNJE U NAŠOJ ZEMLJI, KAZALA JE ZA NAŠ LIST GENERALNA DIREKTORICA ZA ENERGETSKU EFIKASNOST U MINISTARSTVU EKONOMIJE DRAGICA SEKULIĆ. IAKO ZNAČAJAN POTENCIJAL ZA UŠTEDU ENERGIJE LEŽI U SEKTORU DOMAĆINSTAVA, NIVO SVIJEŠTI GRAĐANA O ZNAČAJU I POZITIVNIM EFEKTIMA ENERGETSKE EFIKASNOSTI JE I DALJE NA NISKOM NIVOU.

Koliko je energetska efikasnost važna i koliko se na taj način zaista može uštedjeti?

Energetska efikasnost predstavlja jedan od prioriteta nove energetske politike u Crnoj Gori i šire, u regionu Jugoistočne Evrope i u Evropskoj uniji. Energetska efikasnost nastavlja da dobija na značaju u ambijentu koji karakterišu velika uvozna zavisnost, visoke cijene energije i evidentna zabrinutost u pogledu sigurnosti snabdijevanja energijom i klimatskih promjena.

Energetska efikasnost je prepoznata kao ekonomičan i brz način za povećanje sigurnosti snabdijevanja energijom i za smanjenje emisija gasova staklene bašte odgovornih za klimatske promjene. Sa druge strane, energetska efikasnost privreda ima pozitivan uticaj na ekonomski rast i otvaranje novih radnih mjesta.

Potencijal za uštedu energije primjenom mjera energetske efikasnosti u Crnoj Gori

je ogroman u svim sektorima potrošnje (zgrade, saobraćaj, industrija). To je uglavnom uslovljeno zastarjelošću tehnologija, neadekvatnim održavanjem objekata i postrojenja, kao i niskom sviješću korisnika. Nivo postignutih ušteda u narednom periodu će, prije svega, zavistiti od kvaliteta implementacije uspostavljenog regulatornog okvira, dostupnosti finansijskih mehanizama za primjenu mjera energetske efikasnosti, ali i nivoa svijesti i znanja relevantnih učesnika i krajnjih korisnika.

Značajan potencijal za uštedu energije leži u sektoru domaćinstava, koje na godišnjem nivou ima značajan udio u ukupnoj potrošnji energije u Crnoj Gori. Racionalnim korišćenjem električne energije domaćinstva u Crnoj Gori mogu u velikoj mjeri da doprinesu smanjivanju potrošnje energije. Ukoliko bi se više pažnje posvetilo načinu korišćenja električne energije unutar domaćinstava i primjenom krajnje jednostavnih mjera, građani bi, pored uštede energije i novca, zadržali

isti nivo komfora.

Koliko su ljudi kod nas svjesni pozitivnih efekata energetske efikasnosti i da li se pridržavaju ovih principa, posebno prilikom gradnje novih objekata?

Nivo svijesti građana o značaju i pozitivnim efektima energetske efikasnosti je i dalje na niskom nivou. Ministarstvo ekonomije se, u prethodnom periodu, kroz projekte koje realizuje, ali i kroz podršku projektima koji su realizovali drugi subjekti iz javnog i privatnog sektora, trudilo da temu energetske efikasnosti nametne različitim ciljnim grupama. Evidentno je da su određeni pomaci u tom dijelu napravljani, a što je i potvrđeno kroz istraživanja javnog mnjenja koja su sprovedena u prethodnom periodu u sklopu GIZ-ASE projekta.

Međutim, ono na čemu treba raditi u narednom periodu je sprovođenje kampanja za podizanje svijesti u sklopu konkretnih projekata i programa podrške. Iskustva

pokazuju da su efekti takvih ciljanih kampanja mnogostruko veći, jer su rezultati primjene mjera energetske efikasnosti na konkretnim primjerima vidljiviji, a posebno ako su građani u isto vrijeme i korisnici programa podrške.

Ministarstvo ekonomije je u prethodnom periodu, a to će biti naš cilj i u narednom periodu, radilo na promociji efikasnih tehnologija i rešenja, kao i na uspostavljanju određenih podsticajnih mehanizma u oblasti energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije.

Značajan potencijal za uštedu energije leži u sektoru domaćinstava: Dragica Sekulić

Kakvi su propisi kada je u pitanju nova gradnja?

Zakon o energetske efikasnosti, između ostalog, uvodi određene obaveze po pitanju energetske efikasnosti zgrada, a što je bliže uređeno kroz pravilnike propisane ovim zakonom. Odredbe zakona i relevantnih podzakonskih akata predstavljaju transponovanje zahtjeva EU Direktive o energetskim karakteristikama zgrada.

Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma donijelo set od pet pravilnika koji bliže uređuju ovu oblast. Riječ je o Pravilniku o minimalnim zahtjevima energetske efikasnosti zgrada kojim se utvrđuju minimalni zahtjevi po pitanju energetske efikasnosti zgrada, vrste zgrada koje u skladu sa namjenom ne moraju da ispunjavaju minimalne energetske karakteristike i metodologiju izračunavanja energetske karakteristike zgrada. Takođe, donijet je Pravilnik o sertifikovanju energetske karakteristike zgrada kojim se utvrđuje bliži način sertifikovanja zgrada, način utvrđivanja energetske klase zgrade, izgled i sadržaj table sa osnovnim energetskim karakteristikama zgrada javne namjene, sadržaj sertifikata i registra izdatih sertifikata o energetskim karakteristikama zgrade i vrste zgrada koje se u skladu sa namjenom ne sertifikuju. Ovu oblast uređuju i

Pravilnik o metodologiji vršenja energetske pregleda kojim se utvrđuje metodologija za vršenje energetske pregleda zgrada i Pravilnik o programu obuke za energetske preglede, sadržaju zahtjeva za izdavanje ovlaštenja i registra ovlašćenih lica kojim se utvrđuje program obuke za energetske preglede zgrada i redovne energetske preglede sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju, sadržaj zahtjeva za izdavanje ovlaštenja za vršenje energetske pregleda i bliži sadržaj registra ovlašćenih lica za vršenje energetske pregleda. Osim ovih, donijet je i Pravilnik o redovnim energetskim pregledima sistema za klimatizaciju i grijanje kojim se utvrđuje način i rokovi za vršenje redovnih energetske pregleda sistema za klimatizaciju nominalne snage 12 kW i veće i sistema za grijanje na gas, tečna ili čvrsta goriva nominalne snage 20 kW i veće.

Uspješna implementacija usvojenog regulatornog okvira u narednom periodu je ključna za unapređenje stanja po pitanju energetske karakteristike zgrada, kako kod izgradnje novih, tako i kod rekonstrukcije, odnosno održavanja postojećih objekata.

Iz ovoga se može zaključiti da je izgradnja podmorskog kabla jedna od najvažnijih razvojnih šansi Crne Gore.

Obaveza sertifikovanja energetske karakteristike zgrada odnosno izdavanja energetske sertifikata za zgrade je propisana postojećom regulativom, ali je određena za 2016. godinu. Razlog za ovakvu situaciju je nepostojanje nacionalnog softvera za proračun energetske karakteristike. Ministarstvo ekonomije, uz podršku Vlade kraljevine Norveške, realizuje projekat „Implementacija preporuka regionalne Studije o energetske efikasnosti zgrada u Crnoj Gori“, u okviru kojeg će biti izrađen softver za energetske efikasnosti zgrada. Shodno tome, u toku je tenderski postupak za izbor konsultanta koji će biti odgovoran za realizaciju projekta.

Kakvi su evropski standardi i šta nas očekuje u procesu pridruživanja Evropskoj uniji?

Kompletna politika u oblasti energetske efikasnosti u Crnoj Gori je bazirana na EU pravnom okviru. Važeće EU direktive i regulative koje se odnose na različite segmente potrošnje energije su transponovane u domaće zakonodavstvo i proces dalje harmonizacije će biti nastavljen i u narednom periodu. Sa druge strane neophodno je obezbijediti uslove za implementaciju propisanih obaveza, a to je vrlo kompleksan i zahtjevan posao.

SA SVIH MERIDIJANA

Britanska kuća napravljena od otpada

U Velikoj Britaniji predstavljena je prva kuća koja je u potpunosti napravljena od otpada, poput disketa i četkica za zube. Kuću je osmislio studio BBM u sklopu istraživačkog projekta i projektne radionice o održivom razvoju Univerziteta u Brightonu. Ova "CO2 negativna kuća" sagrađena je kako bi se dokazalo da ne postoji otpad, već samo pogrešna stvar na pogrešnom mjestu.

Kuću čini više od 85 odsto otpadnog materijala koji je preuzet sa gradilišta i iz domova u blizini, a uključuje stare britvice, videokasete i 20 hiljada četkica za zube. Velike količine smeća umetnute su u zidove kao izolacija, dok će različite vrste otpada biti praćene uz pomoć senzora kako bi se utvrdila njihova efikasnost.

Waste House služi kao otvoreni istraživački studio za studente Univerziteta u Brightonu, a dostupna je i drugim školama, fakultetima ali i udruženjima koja interesuju teme održivosti u gradnji. Velik dio građevinskog materijala koji se nalazi u kući moguće je vidjeti u presjecima zidova.

[/arts.brighton.ac.uk/](http://arts.brighton.ac.uk/)

Kuća koja proizvodi više energije nego što troši

U malom gradu Presbaumu u Austriji arhitektonski studio Juri Troy izgradio je porodičnu "Kuća Sunca" koja je pravi primer energetske efikasnosti, upotrebe solarne energije i dnevne svetlosti. Smeštena na ne baš idealnom placu, ova kuća je preplavljena sunčevom svetlošću i preko krovnog solarnog sistema i geotermalne toplotne pumpe generiše više električne energije nego što joj potrebno.

Za odličnu izolaciju ove kuće korišćene su ovčija vuna i reciklirana celuloza. Dnevna svetlost dopire u svaku prostoriju, a LED osvetljenje i energetske uređaje pomažu u smanjenju potrošnje električne energije. Ova kuća je prva karbonski neutralna porodična kuća u Austriji, osvojila je brojne nagrade i odličan je primer kako se visoko energetska kuća može sagraditi u svakoj situaciji i na svakom mestu, bez obzira na južnu orijentaciju placa.

[/www.ekokuce.com/](http://www.ekokuce.com/)

3-D odštampana višespratnica u Amsterdamu

Studio Dus Architects iz Holandije krenuo je sa izgradnjom prve 3-D odštampane višespratnice. Tradicionalna holandska višespratnica, koja je trenutno u izgradnji u Amsterdamu, neće koristiti konvencionalne materijale poput drva ili cigle, već će biti u potpunosti napravljena od 3-D odštampanih plastičnih blokova koji će biti napravljeni na licu mesta.

Kuća će biti izgrađena uz pomoć KamerMakera (graditelja soba) koji će individualno odštampati svaku pojedinu sobu. U drugoj fazi projekta sobe će biti međusobno povezane zajedničkim podom i tako uklopljene u kuću. U slučaju premještanja kuće, moći će se izdvojiti svaka soba radi brzog i jeftinijeg preseljenja.

Projekt "3D Print Canal House" je demonstracija, istraživanje i dokaz o projektu koncepta zgrade koji ima za cilj promijeniti način dizajniranja i gradnje naših domova.

[/croenergo.eu/](http://croenergo.eu/)

STRUČNI OSVRT (II)

JOVAN PAVIČEVIĆ, dipl.el.inž,
CRNOGORSKI OPERATOR TRŽIŠTA ELEKTRIČNE ENERGIJE-COTEE, ŠEF SLUŽBE ZA UPRAVLJANJE I
RAZVOJ TRŽIŠTA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Podsticanje proizvodnje ELEKTRIČNE ENERGIJE iz obnovljivih izvora energije

SREDSTVA ZA PODSTICANJE PROIZVODNJE ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE TREBA PRIKUPLJATI KAO NAKNADU IZ CIJENE SVIH ENERGENATA A NE SAMO OD PRODATOG kWh-a.

Jovan Pavićević

Kako je u toku izrada novog Zakona o energetici trebalo bi preispitati da li je neophodno da se cjelokupan trošak, koji se odnosi na podsticanje proizvodnje električne energije od strane povlašćenih proizvođača, podmiruje kao naknada na cijenu potrošenog kWh. Strategija razvoja energetike Crne Gore predviđa veće korišćenje obnovljivih izvora energije a takođe, i nacionalni cilj od 33% učešća u proizvodnji iz obnovljivih izvora energije u odnosu na finalnu porošnju energije do 2020. godine je preuzeta obaveza sa Ministarskog sastanka Energetske zajednice. U obrazloženju „Uredbe o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i kogeneracije kaže se da „pravni osnov za donošenje ove uredbe sadržan je u odredbi Člana 21. stav 5 Zakona o energetici kojom je propisano da Vlada utvrđuje način određivanja visine naknade za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije“. U istom

obrazloženju kasnije se navodi da „Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine i Energetska politika Crne Gore do 2030. godine prepoznaju razvoj obnovljivih izvora energije kao jedan od glavnih prioriteta energetskog razvoja Crne Gore.“

Bilo bi mnogo efikasnije i elegantnije, pa i pravednije, trošak za podsticanje proizvodnje električne energije od strane povlašćenih proizvođača podmirivati kao naknadu iz cijene svih energenata. Državna strategija razvoja energetike i ostvarenje nacionalnog cilja, na ovaj način bili bi sveobuhvatniji a sami podsticaj proizvodnje električne energije od strane povlašćenih proizvođača efikasniji. Ukoliko ostane kao do sada, značilo bi da promet energentima, izuzimajući električnu energiju, ne utiče na ostvarenje strateških energetskih državnih ciljeva. Ili rečeno još preciznije i otvorenije, u borbi za povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora ne učestvuju

direktni potrošači fosilnih goriva, što je pomalo i paradoks.

Mnogo je logičnije da se auto-gorivo, plin namijenjen industriji i domaćinstvu kao i ostali energenti operete naknadom za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije. Izmjenu Zakona o energetici u ovom dijelu, čl. 21. stav (1), treba uraditi znajući da će se uskoro pojaviti novi veći proizvođači iz obnovljivih izvora i da je mnogo prihvatljivije teret troška za podsticaj prenijeti i na ostale energente. U slučaju završetka samo vjetroelektrana na Krnovu, snage 72 MW, kao što je najavila Vlada Crne Gore, sa prosječnom planiranom godišnjom proizvodnjom od 216 000 MWh i garantovanim cijenom za vjetroelektrane od 96 €/MWh, naknada za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora postala bi znatno veća. Samo ovaj podatak trebalo bi da bude presudan za blagovremenu intervenciju u Zakonu o energetici, u dijelu koji određuje način prikupljanja sredstava za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora. Sa prosječnom mjesečnom proizvodnjom na Krnovu naknada za podsticaj bi bila uvećana sa sadašnje vrijednosti 0,00652 c€/kWh na 0,8294 c€/kWh t.j. oko 130 puta.

Da bi se izbjegao ovako visok podatak na cijenu kWh-a, predlažemo da se sadašnja formulacija sadržana u članu 21. stav(1) važećeg Zakona o energetici, preformuliše i da glasi: Kupci svih energenata dužni su da plaćaju naknadu za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije kao dodatak na cijenu energenata.

KOLUMNA

MR BOŠKO BOGETIĆ, DIPL.EL.ING

POVEĆANJE SNAGE I PROIZVODNJE POSTOJEĆIH HIDROELEKTRANA

Pojava mnogobrojnih ograničenja koje stoje pred realizacijom projekata novih hidroelektrana, uticali su pored ostalog, da se intenziviraju aktivnosti na što boljem i potpunijem korišćenju postojećih hidroelektrana. Postojeće hidroelektrane, na prostorima bivše Jugoslavije, su relativno stare, jer su u eksploataciji, u prosjeku, oko 45 godina.

Aktivnost, koja omogućava njihov dalji i uspješni rad je, revitalizacija opreme, posebno revitalizacija energetskog lanca, turbina-generator-transformator. Osnovno polazište je revitalizacija turbine i turbinske regulacije. Aktualna svjetska praksa nameće, kao imperativ, povećanje snage i proizvodnje hidroelektrana u granicama gabarita postojeće opreme. Revitalizacijom i modernizacijom hidroelektrana se ostvaruje: produžavanje njihovog radnog vijeka; smanjivanje gubitaka; povećanje raspoloživosti i pouzdanosti, povećanje statičke i dinamičke stabilnosti, proširenje radnog područja i povećanje korisnosti. Pored ovoga, postižu se niži troškovi i smanjeni operativni problemi u eksploataciji. Takođe, dogradnjom objekata postojećih hidroelektrana i dovođenjem novih-dodatnih količina vode, može se povećati proizvodnja hidroelektrane.

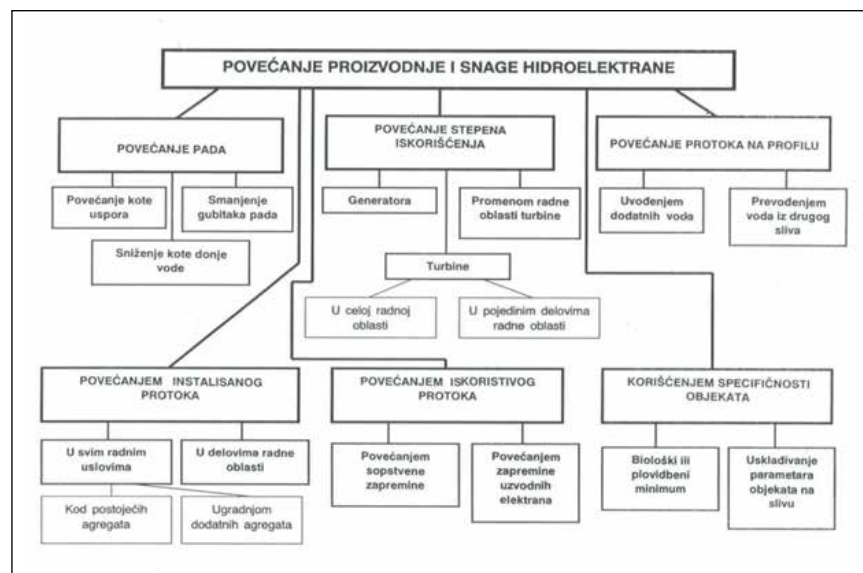
Ekonomska opravdanost revitalizacije hidroelektrana je očigledna, jer je kod projektovanja i izgradnje ovih izvora električne energije, predviđena mogućnost zamjene opreme u odgovarajućim godinama njenog rada u skladu sa amortizacionim

vijekom. Amortizacioni vijek za elektro-mašinsku opremu iznosi od 20 do 30 godina, a za hidro-mehaničku opremu od 30 do 40 godina. Povrat uložениh investicija za revitalizaciju hidroelektrana se ostvaruje od 3 do 5 godina, a ponekad i za kraći period. Odnos B/C je značajno veći od jedinice.

Kod razmatranja opravdanosti revitalizacije i modernizacije treba snimiti opšte stanje hidroelektrane, koristeći sledeće pokazatelje: starost postrojenja, stanje komponenti, učestanost zastoja, neraspoloživost postrojenja i učestanost preliivanja. Vršiti se ocena stanja opreme i objekata, kroz razmatranje glavnih komponenti postrojenja: turbine, generatori, transformatori, razvodna postrojenja i najvažniji građevinski objekti (brane, tuneli i kanali), cjevovodi,

hidromehanička oprema na objektima, kao i prelive. Na osnovu izvršenih snimanja radi se sumiranje rezultata, i na osnovu zbirnog grafikona, utvrđuje se dalji pravac djelovanja, sačinjavanjem plana revitalizacije i modernizacije. Planom se preciziraju komponente postrojenja koje treba rehabilitovati, zamijeniti, ili im poboljšati karakteristike. Daje se procjena efekata u odnosu na postojeće stanje hidroelektrane, koje se ogleda u povećanju snage i proizvodnje i na očekivani vijek trajanja. Inače, pristup revitalizaciji svake elektrane je drugačiji, što znači, da se proces revitalizacije, razlikuje od elektrane do elektrane.

Revitalizacija jednog agregata veće snage traje oko godinu dana, sa tendencijom da se taj rok skрати. Pošto se zbog nekorišćenja

agregata značajno smanjuje proizvodnja elektrane, to se u pojedinim slučajevima vrši ugradnja dodatnog agregata, čija proizvodnja, donekle, nadomjesti izgubljenju električnu energiju zbog revitalizacije agregata. Na slici su date moguće aktivnosti za povećanje snage i proizvodnje HE (u obradi Energoprojekta- Beograd).

- Brojni su primjeri povećanja snage i proizvodnje HE, kao i planovi za ovakve zahvate:

- U toku su aktivnosti na realizaciji projekta prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije Krupac i Slano. Dogradnjom objekata (tunela i kanala) biće omogućeno povećanje iskoristivog dotoka HE Perućica, smanjenje preliva (prvenstveno na Krupcu), a poboljšaću se stepen iskorišćenja voda prirodnog toka Zete, kao i efikasnije korišćenje akumulacionih prostora. Analize Energoprojekta pokazuju, da se prevođenjem dijela voda Zete (pri određenim režimima rada ovog hidrosistema), može ostvariti dodatnih 62,7 do 102,6 miliona m³ vode godišnje, a time i povećanje proizvodnje od 77,75 do 127 GWh/godišnje, što znači povećanje proizvodnje HE Perućica do 14,7 %.

- U Hidrosistemu Trebišnjica je izvršeno podizanje kote uspora na brani Grančarevo, na akumulaciji Bileća, sa 400 m.n.m na 402 m.n.m, čime se povećala korisna zapremina akumulacije za 60 miliona m³ vode, odnosno, povećala se energetska vrijednost ove akumulacije za 52 GWh. Pored ovoga, iz Gornjih Horizonata je ostvareno prevođenje 7,5 m³/s, čime se može povećati proizvodnje HE Trebinje 1, za oko 50 GWh.

- Hidroelektrana Bajina Bašta je projekto-

HE Bajina Bašta (Srbija)

vana za instalisanu snagu 368 MW (4x92 MW) i moguću proizvodnju (za 70% vjerovatnoće) od 1487 GWh. Nakon 47 godina rada izvršena je njena revitalizacija i modernizacija, koje je trajala 4 godine. Ovim zahvatima je ostvareno povećanje instalisane snage za 52 MW i povećanje proizvodnje za 70 GWh, a radni vijek je produžen za 30 do 40 godina.

- Hidroelektrana Zakučac, najveća hidroelektrana u Hrvatskoj (u pogonu od 1962.) je projektovana za instalisanu snagu 486 MW (2x108 MW i 2x 135 MW), sa mogu-

HE Zakučac (Hrvatska)

ćom proizvodnjom (za 70% vjerovatnoće) od 1770 GWh. Nakon revitalizacije, čiji se završetak planira u 2015. godini, njena snaga će se povećati za 52 MW, proizvodnja za 58 GWh, a radni vijek od 30 do 50 godina.

- Hidroelektrana Zvornik, koja je projektovana za snagu od 96 MW i moguću godišnju proizvodnju od 428 GWh, je puštena u pogon 1955. godine. Nakon izvršene re-

talizacije i modernizacije, njena instalisana snaga je povećana za 33,6 MW. Proizvodnja je povećana za oko 70 GWh, a radni vijek je produžen za 30 godina. HE Zvornik je jedinstven primjer, ostvarivanja visokih efekata od revitalizacije i modernizacije.

- Hidroelektrana Kaprun 1 u Austriji, koja ima instalisanu snagu 240 MW (2x 50 MW i 2x 70 MW) i planiranu godišnju proizvodnju od oko 500-700 GWh (vršne energije) se fazno revitalizuje do 2016. godine, čime će se njena snaga povećati na 270 MW. HE Perućica je projektovana po ugle-

du na ovu hidroelektranu, koja ima pad od 858 metara i instalirani protok od 8,8 m³/s, za agregate veće snage.

- Hidroelektrana Đerdap (u pogonu od 1972.) ima instalisanu snagu od 1058 MW i moguću proizvodnju (za vjerovatnoću 70%) od 4819 GWh. U toku su aktivnosti na revitalizaciji po jedinog agregata. Revitalizacija svih 6 agregata se očekuje do 2017. godine. Procjenjuje se, da će snaga ove elektrane biti povećana za 10%, što odgovara instaliranoj snazi HE Zvornik.

- U HE Vrutok-Makedonija (4 X 37,5 MW) se planira zamjena 4 generatora i bloktransformatora u HE Raven (3X 6,4 MW), kao i nadogradnja brane na Mavrovskom jezeru. Navedene aktivnosti će omogućiti povećanje snage za 18,31 MW i povećanje proizvodnje za 50 GWh.

- U HE Ožbalt - Slovenija (u pogonu od 1970.), izvršena je revitalizacija opreme, čime je povećana snaga (3 X 22 MW) elektrane, za 24 MW.

DRUGI PIŠU

IZVODI IZ INTERVJUA MINISTRA EKONOMIJE, VLADIMIRA KAVARIĆA, U SPECIJALNOM IZDANJU CORD MAGAZINA "MONTENEGRO BUSINESS SECTOR 2014"

TE „MAOČE“, HE „MORAČA“ I HE „KOMARNICA“, projekti od značaja za Crnu Goru

MINISTAR KAVARIĆ JE ISTAKAO DA JE NA POMOLU POČETAK REALIZACIJE NEKOLIKO VELIKIH PROJEKATA IZ OBLASTI ENERGETIKE. POTVRDA STRATEŠKIM PROJEKTIMA VLADE U OBLASTI ENERGETIKE JE VELIKO INTERESOVANJE INVESTITORA ZA PROJEKAT IZGRADNJE DRUGOG BLOKA TERMoeLEKTRANE PLJEVLJA, A PORED TOGA, INTERESOVANJE INVESTITORA ZA PROJEKTE U CRNOJ GORI, ALI I REGIONU, POVEĆANO JE I ZBOG PROJEKTA USPOSTAVLJANJA INTERKONEKTIVNE VEZE IZMEĐU CRNE GORE I ITALIJE.

Razvoj energetskega sektora je jedan od prioriteta Vlade Crne Gore u ovoj godini. Koji su strateški koraci koji će dovesti do realizacije ovog prioriteta?

Energetika je prepoznata kao strateška grana crnogorske ekonomije i u tom dijelu smo, tokom prošle godine, imali značajne aktivnosti, kako na međunarodnom, tako i na unutrašnjem planu.

Podsjetiti da je Crna Gora skoro već deceniju član Energetske zajednice, čime se obavezala na usklađivanje, između ostalog, i svog energetskega sektora i regulativnog i zakonskog okvira sa evropskom tekovinom. U skladu sa opredjeljenjem u Evropskoj uniji, ciljevi Crne Gore u oblasti energetike su povećanje sigurnosti snabdijevanja energijom, povećanje korišćenja energije iz obnovljivih izvora, unapređenje energetske efikasnosti, privlačenje investicija i razvijanje tržišne konkurencije u energetici. U skladu sa tim, Vlada Crne Gore u ovoj godini planira da donese Strategiju razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine.

Potvrda strateškim projektima Vlade Crne Gore u ovoj oblasti je veliko interesovanje investitora za projekat izgradnje Drugog bloka TE Pljevlja, a pored toga, interesovanje investitora za projekte u Crnoj Gori, ali i regionu, povećano je i zbog projekta uspostavljanja interkonektivne veze između Crne Gore i Italije. Neizostavno je pomenuti i projekte mHE,

kroz čiju planiranu izgradnju ćemo nastaviti sa procesom valorizacije hidropotencijala države. Kao projekti od značaja za energetskega sektor Crne Gore su i TE Maoče, HE Morača i HE Komarnica i u tom smislu Vlada Crne Gore je otvorena za saradnju sa svim investitorima koji pokazuju interesovanje za ove projekte. U planu je izgradnja dvije vjetroelektrane na lokalitetima Krnovo i Možura, a raste interes i za izgradnju solarnih elektrana na zemljištu. Dakle, naša energetska politika omogućava da se sektor energetike razvija kao otvoren sistem u skladu sa energetskega sistemom EU i Energetske zajednice, otvoren i za privatna, domaća i inostrana ulaganja.

Dokle se stiglo u realizaciji projekta izgradnje drugog bloka TE Pljevlja i šta taj projekat znači za Crnu Goru?

Potvrda strateškim projektima Vlade Crne Gore u oblasti energetike je veliko interesovanje investitora za projekat izgradnje Drugog bloka TE Pljevlja, za koji se prijavilo devet kompanija/konzorijuma iz cijelog svijeta. U trci za izgradnju II bloka ostale su tri kompanije, jedna češka i dvije kineske. Početak realizacije projekta očekuju se u ovoj godini.

Plan razvoja predviđa da Blok II TE "Pljevlja" bude snage u opsegu 220-300MW, na lokaciji postojeće jedinice TE "Pljevlja"-I električne efikasnosti ne manje od 38%. Projektom je predviđena i toplifikacija grada u saradnji sa

opštinom Pljevlja, a novi blok će se graditi uz primjenu najsavremenije tehnologije u skladu sa najnovijim uslovima za zaštitu okoline. Izgradnjom Bloka II TE "Pljevlja" ostvario bi se strateški cilj u energetici – obezbjeđivanje elektroenergetske nezavisnosti države, eliminacija aktuelnog deficita električne energije, poboljšanje sigurnosti snabdijevanja potrošača, kao i poboljšanje stabilnosti i održivosti elektroenergetskega sistema Crne Gore. Realizacijom TEP-II, uz zajedničku proizvodnju oba bloka, pojavio bi se značajan višak električne energije, što predstavlja jako dobru polaznu poziciju za vrijeme nakon ugradnje podvodnog kabla između Italije i Crne Gore.

Podmorski kabl između Italije i Crne Gore je projekat koji je u začetku. Šta taj projekat znači za Crnu Goru i njenu privredu i kakav je značaj za region?

Podmorski kabl, čija se realizacija očekuje najkasnije do 2017. godine, biće most koji će povezati elektro-energetske sisteme Evropske unije i Balkana, tehnološki najsavremenija podmorska veza, a čijom izgradnjom se Crna Gora pozicionira kao važno energetskega čvorište u regionu. Akreditacija Crne Gore kao pouzdanog partnera u prihvatanju i razvoju velikih međunarodnih investicija znači i kreiranje povoljnijeg ambijenta za privlačenje novih investicija u proizvodnju energije, kroz moguća partnerstva sa lokalnim i stranim investitorima, usmjerenih ka korišćenju značajnih

energetskih resursa zemlje, ali i regiona, prije svega u značajnim obnovljivim hidro potencijalima. Sa međunarodnog stanovišta, podmorska interkonekcija sa Italijom učiniće da Crna Gora postane jedina balkanska država koja je direktno povezana sa Evropom, konkretno doprinoseći procesu političke i energetske integracije u EU i dajući dodatno priznanje državi da je pouzdan partner koji može ugostiti velike inicijative međunarodne saradnje i razvoja.

U maju je istekao rok da zainteresovane kompanije dostave ponude za dodelu koncesija za istraživanje i proizvodnju gasa i nafte u crnogorskom podmorju. Ko se prijavio, koliko novca godišnje može očekivati Crna Gora od ovog posla kada eksploatacija krene?

Sa velikim zadovoljstvom mogu reći da se na Javni poziv za dostavljanje ponuda za dodjelu ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodnika u podmorju Crne Gore, koji je bio otvoren do 15. maja, prijavilo šest kompanija koje su dostavile tri ponude. U pitanju su kompanije iz SAD, Austrije, Italije, Rusije, Grčke i Velike Britanije koje su u 2013. godini imale prihod preko 70 milijardi dolara, profit preko 10 milijardi dolara, a sve zajedno imaju operacije u preko 80 zemalja svijeta. Imajući u vidu globalnu prirodu ovoga biznisa, kao i globalne

reference ovih kompanija, možemo konstatovati da je prva faza okončana uspješno i da je crnogorski institucionalni sistem u oblasti nafte i gasa položio svoj ispit. Očekivanja su da će Vlada do kraja ove godine izabrati partnera ili više njih za dodjelu ugovora o koncesiji. Teorijski, svi mogu da budu nagrađeni koncesijom. Interes države je efikasno korišćenje resursa za koje se svi nadamo da postoje. Podsjetiti da je tenderom određeno je 13 blokova ukupne površine 3.191 km² i ovim projektom Crna Gora se pozicionirala kao prva zemlja na Balkanu koja je krenula u takav poduhvat.

Takođe je važno istaći jeste da je Vlada Crne Gore, usvajanjem seta zakona i podzakonskih akata, zaokružila najveći dio propisa u ovoj oblasti. Kada je riječ o prihodu koji bi Crna Gora imala od ovog posla, nezahvalno je govoriti o novcu, ali zato možemo govoriti o procentima. Definisali smo okvire državnog zahvata i sve ukupno, država bi trebalo da dobije 60 do 70 odsto ukupnog profita koncesionara. Fiskalnom politikom je predviđeno da to nije su budžetska sredstva već će većina prihoda od nafte (80 odsto) biti usmjerena u naftni fond, kao što to radi Norveška.

Kakav je značaj IAP projekta za Crnu Goru i šta Vlada Crne Gore očekuje od njegove implementacije?

Poznato je da, za razliku od ostatka Evrope, kod nas ne postoji gasna infrastruktura, a tržište gasa je veoma ograničeno. Namjera Evropske unije je da se izvrši gasifikacija cijelog regiona jer prirodni gas, zbog svojih karakteristika postaje polako, ali sigurno, energent broj jedan, i to prije svega zbog niske cijene, ali i činjenice da ovaj energent ne utiče negativno na životnu sredinu. Crna Gora sa 600.000 stanovnika i veoma malih potreba za gasom ne može, sama po sebi, biti cilj za gasifikaciju neke velike gasne kompanije, već je naša jedina šansa da se nađemo na putu nekog međunarodnog gasovoda. U tom smislu, odluka Šahdeniz grupe, operatora najvećeg gasnog nalazišta na Kaspijskom moru, da taj energent transportuje preko TAP-a, odnosno IAP-a kao jednim njegovim krakom u Evropu, je velika šansa za Crnu Goru, jer postoje realni izgledi da prirodni gas dođe i kod nas i tako smanji našu zavisnost od ostalih energenata.

Finalna verzija Studije izvodljivosti IAP-a je gotova, a važno je istaći i da je Crna Gore u okviru 10. kruga WBIF (Western Balkan Investment Framework) dobila grant u iznosu od 550.000,00 eura za izadu Master Plana Gasifikacije Crne Gore, koji će biti urađen od kraja ove godine.

DALEKOVOD

NAPAJANJE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM NA SJEVERU, U TOKU TURISTIČKE SEZONE, STABILNO

Marko Burić

Spremno dočekali ljetno

ELEKTRODISTRIBUTERI U NIKŠIĆU I SJEVERNIM ELEKTRODISTRIBUCIJAMA DOBRO SU PRIPREMILI MREŽU ZA LJETNJU TURISTIČKU SEZONU. RADOVI TOKOM ZIMSKOG PERIODA I PROLJEĆA ZNAČAJNO SU DOPRINIJELE STABILNIJEM NAPAJANJU.

Iako Nikšić nije pravo turističko mjesto, nije zanemarljiv broj turista koji makar jedan mali dio ljeta provedu u gradu pod Trebjesom. Ima i onih, koji rade i žive vani, a ljeti borave u rodnom gradu. Tokom jula vrijeme uglavnom nije bilo naklonjeno za ljetnje aktivnosti, ali turisti i kupci se ne mogu požaliti na napajanje električnom energijom. Ekipe Elektrodistribucije Nikšić su operativne i spremne da reaguju blagovremeno usljed prekida u napajanju, kojih tokom ljeta za sada nije bilo puno. Najznačajniji uticaj na stabilno i kvalitetno napajanje ima nova TS 35/10 kV „Bistrica“, koja je početkom godine puštena pod napon. Ova trafostanica spada u red najsavremenijih po tehničkim karakteristikama. Po riječima direktora ED Nikšić, Vladimira Kaluderovića, puštanjem u pogon nove TS podignuta je snaga za čitavih 5 MVA i stvorene su odgovarajuće rezerve za napojne 10 kV kablove. U toku sezone aktuelni su i radovi na TS 35/10 kV „Trebjesa“, koja će dodatno povećati kvalitet napajanja u gradu pod Trebjesom.

TS 35/10 kV „Bistrica“

Takođe, značajni radovi su izvedeni na remontu DV 35 kV „Andrijevića – Plav – Gusinje“, čime će područja dvije opštine, gdje se nalaze brojna izletišta, između ostalih i NP Prokletije, imati značajno sigurnije napajanje. Ti radovi nijesu do kraja završeni, kako se ne bi stvarala duga beznaposka stanja u turističkoj sezoni, što je moralo da se desi prilikom trajanja remonta. Završetak radova na ovim objektima (35 kV dalekovodima) je odgođen za septembar.

Takođe, nedavni radovi na remontu i održavanju i relejno-zaštitnih uređaja u šest TS 35/10 kV od strane ekipa Sektora za održavanje FC Distribucija doprinijele kontinuiranom napajanju više od 25.000 potrošača u ED Berane, kako tvrdi Pešić. U ED Berane, u skladu sa nalogima OJ Snabdijevanje, bave se i isključenjima kupaca kako bi doprinijeli većoj naplati potraživanja za isporučenu električnu energiju.

Dobro stanje što se tiče napajanja električnom energijom je i u Rožajama. Iako im je specijalno vozilo već neko vrijeme u kvaru, malobrojnu ekipu montera iz ED Rožaje to ne ometa u izvršavanju zadataka, tako da kupci i tokom ljetnje sezone mogu biti zadovoljni. U taj sjevernoj distribuciji nadaju se da će u narednom periodu realizovati zacrtane ciljeve te da će planirana rekonstrukcija mreže dodatno poboljšati naponske prilike na području opštine Rožaje.

U Žablaku je slična situacijama kao u Nikšiću, kada je riječ o napajanju tokom ljetnje sezone. Žabljak je svakako turistički centar, koji i ljeti privuče značajan broj turista. Zbog toga su ekipe žabljačke distribucije uvijek u pripravnosti, kako bi mogli brzo da reaguju u slučaju kvarova. Velika pažnja ovoga ljeta posvećuje se niskonaponskim mrežama. Cilj je da se NN mreže poboljšaju i na taj način se stvore uslovi da svaki kupac ima uredno i kvalitetno napajanje električnom energijom, kao i da turisti, što se tiče tog segmenta, budu zadovoljni tokom boravka u Žablaku.

Snabdijevanje električnom energijom na području Elektrodistribucije Berane (konzum pet opština – Berane, Petnjica, Andrijevića, Plav i Gusinje) je u prethodnom period, bilo uredno. U ED Berane očekuju da će tako biti i tokom ljetnjeg perioda godine, odnosno u turističkoj sezoni. Kako nam je rekao direktor ED Berane, Saša Pešić, najveći doprinos optimističnim očekivanjima daje realizacija (ne potpuna iz razloga nedostatka materijala, u prvom redu drvenih impregnisanih stubova) Plana održavanja.

Kao i Nikšić, ni Pljevlja nijesu turističko mjesto u klasičnom smislu riječi. Međutim, posebna pažnja se posvećuje sigurnom i pouzdanom snabdijevanju kupaca tokom ljetnjeg perioda, prvenstveno što je to vrijeme kad brojni studenti i Pljevljaci, koji žive vani dolaze u rodni grad. Takođe, u periodu ljeta oživi prilično i pljevaljsko selo jer brojne porodice provode odmore i raspuste na seoskom području, a i inteziviraju se radovi u poljoprivredi.

Iz navedenih razloga stručne službe ED Pljevlja, kako nam je kazao direktor Igor Golubović, posebnu pažnju posvećuju seoskom području, obilaze se dalekovodi, brojne TS ali i domaćinstva s obzirom na to da su u velikom broju slučajeva kuće otključane jedino tokom ljeta.

Radovi na NN mreži u Pljevljima

Što se tiče gradskog područja u toku ljetnjeg perioda u saradnji sa Opštinom Pljevlja dogovorena je rekonstrukcija napojnog NN voda za manastir Svete trojice i postavljanje rasvjeta u dužini od 1,5 km kroz park Vodice.

Zahvaljujući relativno blagoj zimi u ED Bijelo Polje nijesu imali problema sa saniranjem posljedica nevremena kao prethodnih godina. Po riječima direktora ED Bijelo Polje, Miloša Konatara, kada je u pitanju održavanje sve aktivnosti su usmjerene na rekonstrukciju i saniranje statičkih stabilnosti nadzemnih 10 kV dalekovoda i NN mreže. Takođe, vrši se rekonstrukcija, odnosno zamjena stubnih mjesta i uzeta na dva dalekovoda 35 kV koju su sagrađeni davne 1954. godine (DV 35 kV „Medanovići - Čokrljije i DV 35 kV „Medanovići - Ščepanica“). Na ova dva dalekovoda je u prethodnom periodu dosta urađeno uz pomoć ekipe Sektora za održavanje FC Distribucije.

Nekoliko značajnih investicija ove godine doprinijele su stabilnim naponskim prilikama na području opštine Bijelo Polje u toku ljetnje sezone. U toku ove godine puštene su u rad DTS 10/0.4 kV „Nedakusi“ i DTS 10/0.4 kV „Ribarevine“, realizovana je izgradnja STS 10/0.4 „Prijelozji“, STS „Cerovo“, STS „Medanovići“, STS „Strojtanica“ i 10 kV kablovski vod Ljesnica u dužini od 1800 m. U ED Bijelo Polje nadaju se da će kupci i u narednom periodu biti zadovoljni kvalitetom napajanja električnom energijom.

Kolašin, prepoznato turističko mjesto, takođe može da se pohvali stabilnim napajanjem električnom energijom. Ne treba posebno napominjati koliko je to važno u turističkoj sezoni. Iz ED Kolašin navode kako je tokom povoljnog zimskog perioda urađeno dosta te da je to dodatno doprinijelo kvalitetu napajanja. Za razliku od nekih prošlih zima, prethodna je bila blaga, pa je ugrađen veliki broj stubova na dalekovodima, a rekonstruisan je i određen dio niskonaponske mreže. Ti radovi su na pravi način osposobili mrežu za ljetnju turističku sezonu.

Takođe, redovno i kvalitetno napajanje zasluža je elektrodistributera, koji izlaze u susret svim zahtjevima kupaca i reaguju brzo u slučaju eventualnih kvarova. Trafostanica 35/10 kV „Breza“ za sada je u potpunosti opravdala očekivanja. Od puštanja u pogon radi besprekorno, tokom sezone nema ispada, kao što je prethodnih sezona povremeno bio slučaj sa starom „Brezom“.

TS 35/10 kV „Breza“

Na oko 23 kilometra sjeverno od Kolašina, u Mojkovcu, elektrodistributeri tokom ljetnje sezone imaju više obaveza, opterećenje na mreži je veće nego obično, jer veliki broj ljudi izađe na katune, pa je održavanje zahtjevnije. Niskonaponska mreža je u centru pažnje, iako malobrojna, ekipa za održavanje marljivo radi i trudi se da izađe u susret zahtjevima svih kupaca. Posao zaposlenima u ED Mojkovac je dodatno otežan zbog razuđenosti mreže, ali to nije prepreka, koja je do sada sprječavala elektrodistributere da reaguju prilikom ispada i kvarova, jer je kupac uvijek na prvom mjestu.

INTERVJU

KRUNISLAV VUKČEVIĆ,
NEKADAŠNJI PREDsjedNIK UPRAVNOG ODBORA
EPCG I POTPREDsjedNIK VLADE CRNE GORE

Energija je za društvo isto što i *krvotok za čovjeka*

Biljana Mitrović

U OKVIRU RUBRIKE U KOJOJ PREDSTAVLJAMO STAVOVE LJUDI KOJI SU OBILJEŽILI ODREĐENO RAZDOBLJE U POSLOVANJU EPCG, U OVOM BROJU RAZGOVARAMO SA NEKADAŠNJIM PREDsjedNIKOM UPRAVNOG ODBORA EPCG, KRUNISLAVOM VUKČEVIĆEM, ČOVJEKOM ISTAKNUTE RADNE I POLITIČKE KARIJERE.

Vrijeme kada ste bili predsjednik Upravnog odbora EPCG, bilo je veoma teško. Te 1994. godine, uveliko se odigravao raspad i sinhrona zone UCTE na ovim prostorima. Vaš mandat obilježile su i sankcije međunarodne zajednice, nedostatak deviznih i obrtnih sredstava za razvoj i tekuće poslovanje, deficit električne energije i do 40 odsto. Kako danas gledate na to vrijeme?

Period u kojem sam bio na čelu Upravnog odbora Elektroprivrede bio je obilježen potpunom političkom i ekonomskom blokadom od strane međunarodne zajednice, a na unutrašnjem planu uvodio se novi sistem dvočlane federacije sa procesom privredne tranzicije od društvenog u državno i privatno vlasništvo. Tome treba dodati uvoznost crnogorske privrede, bilo da je riječ o razvoju ili održavanju proizvodnih kapaciteta, uključujući i remontovanje energetskih postrojenja. U takvim okolnostima trebalo je iznalaziti rješenja za kakvo takvo funkcionisanje privrednog sistema uopšte, pa i Elektroprivrede. Na sreću, upravo 1994. godine poslovanje je donekle olakšano zaustavljanjem do tada u svijetu nezapamćeno visoke inflacije koja je dodatno multipli-

kovala teškoće u svim oblicima društvene djelatnosti. Uvođenjem novog dinara stabilizovan je monetarni sistem zemlje i stvoreni uslovi za stabilizaciju nacionalne valute, istina na vrlo tankim deviznim rezervama. Ograničavajući faktor, koji je bitno uticao na funkcionisanje elektroenergetskog sistema Crne Gore bio je i niska cijena električne energije koja je imala dominantno socijalnu dimenziju. Daleko od ekonomske, tadašnja cijena teško da je mogla pokriti i troškove proizvodnje, a o izgradnji novih kapaciteta nije se moglo ni razmišljati. Zbog nedostatka obrtnih sredstava za tekuće poslovanje, godišnji remont bili su djelimični i nepotpuni. U takvoj finansijskoj situaciji Upravni odbor se dovijao kako bi iznalazio rješenja. Svakako da je podrška Vlade kao osnivača i vlasnika bila nesumnjiva i da je ona, kroz usvajanje godišnjih planova i programa Elektroprivrede, davala značajan doprinos prevazilaženju poteškoća. Tako je kod negativnog finansijskog rezultata u prvom polугоду mog mandata upravo Vlada nadoknadila finansijski manjak u pokriću troškova proizvodnje, ali samo tom prilikom. Ova sredstva Elektroprivredi su poslužila da riješi nekoliko važnih tekućih pitanja.

U tom periodu došlo je i do havarije generatora u TE „Pljevlja“ i upravo ste Vi najzaslužniji što je taj veliki problem za elektroenergetski sistem neočekivano brzo riješen.

Usred vanrednih okolnosti u kojima je poslovala EPCG, uz ogromni uloženi trud da se energetski sistem održi u funkciji, dogodila se havarija generatora u TE „Pljevlja“, što je dodatno značajno ugrozilo sistem. Termoelektrana je izbačena iz pogona, a zbog međunarodne blokade problem se nije mogao riješiti regularnim putem. Bili smo prinuđeni da se snalazimo kako da uvezemo generator, a nije bilo ni novca da ga platimo. Ipak smo raspisali oglas za pribavljanje ponuda i odlučili se za najjeftinijeg ponuđača. Novčana sredstva su obezbijedena zahvaljujući susretljivosti guvernera Narodne banke Jugoslavije i to na način što su kupljene devize iz deviznih rezervi, tako da dinarska emisija praktično nije imala uticaja na rast novčane mase. Generator je pronađen u jednoj od zemalja Istočne Evrope, a formalni kupac je bila termoelektrana iz susjedne zemlje. Tako smo uspjeli, uprkos blokadi, da ga dopremimo u Pljevlja i da,

zahvaljujući stručnjacima u EPCG, u relativno kratkom roku stavimo u pogon ovaj značajni proizvodni objekat. Rješavanju toga i mnogih drugih problema te donošenju optimalnih odluka u datim uslovima svakako su znatno doprinijeli vrlo kompetentni i dobronamjerni stručnjaci u Upravnom odboru, a ništa manji nije bio ni entuzijazam zaposlenih u stručnim službama Elektroprivrede bez čijih se izuzetno dobro obrađenih materijala ne bi mogle donositi adekvatne odluke. Sve to davalo je dodatnu snagu Upravnom odboru i menadžmentu prilikom upravljanja kompanijom. Kasnije je, ipak, došlo do mimoilaženja oko cijene električne energije. Smatrao sam da ona ne treba da bude socijalna kategorija, jer sam na Elektroprivredu gledao kao na giganta koji determiniše savremeni privredni, društveni i ukupni život. Ono što je krvotok za čovjeka, to je energija za sve tokove društvenog života, a samo zahvaljujući stručnosti, entuzijazmu i solidarnosti radnika EPCG taj energetske krvotok održavao se na zavidnom nivou u datim uslovima. Tada sam se povukao, a nedugo zatim i penzionisao.

U toku su pregovori za realizaciju projekta izgradnje TE „Pljevlja II“ i izrada finalne analize izvodljivosti projekta. Kakav je Vaš stav po tom pitanju?

Krajnje je vrijeme za novi izvor električne energije, a najrealniji i najbliži ostvarenju cilja je drugi blok TE u Pljevljima. To je, bez dileme, dobar projekat koji će doprinijeti energetske sigurnosti Crne Gore. Ja, ipak, preferiram izgradnju energetskih objekata na bazi obnovljivih izvora, jer su obnovljivi potencijali Crne Gore zaista veliki i njima treba upravljati racionalno i odgovorno. Zbog stepena zaduženosti naše države (postojeće stanje zaduženosti, kao i planirana gradnja autoputa te II bloka), smatram da koncesioni i slični oblici finansiranja treba da budu u prvom planu. Posebno podržavam izgradnju hidroelektrana, velikih i malih, ali i iskorišćenje solarne energije, biogasa, vjetra... Naravno, uz prioritarni princip da izgradnja ma kojeg objekta mora biti u skladu sa politikom održivog razvoja i ekološke zaštite teritorije Crne Gore.

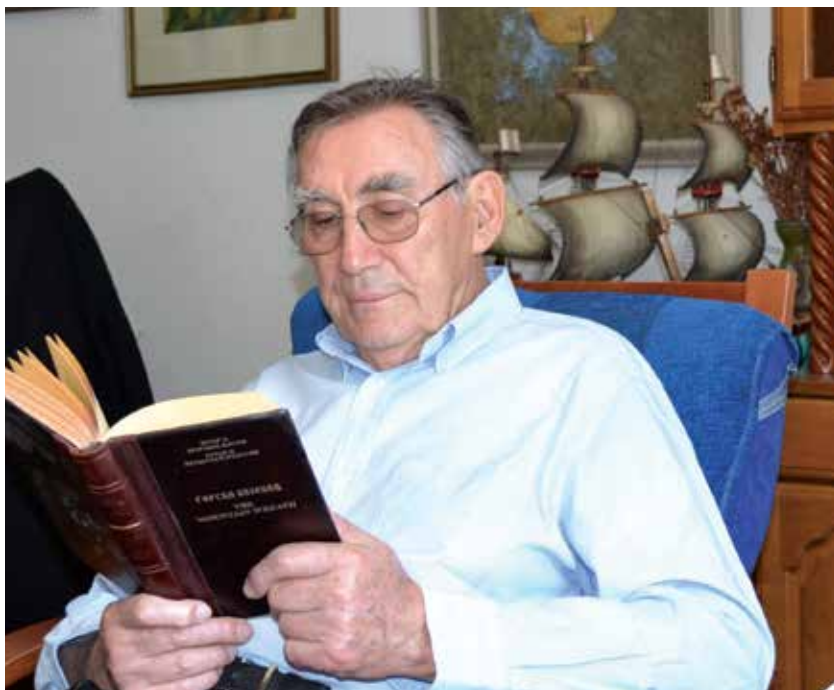
Elektroprivreda se, već dugo godina suočava sa gubicima i otežanom naplatom računa za isporučenu električnu energiju. Kako sad, sa određene distance, gledate na probleme koji su bili prisutni i dok ste Vi bili na odgovornim funkcijama u EPCG?

Iako je cijena električne energije u to vrijeme bila, kao što sam rekao, daleko od ekonomske, imali smo mnogo problema u naplati svojih potraživanja, čak i od velikih privrednih potrošača. Neiz-

naravno, doprinosili i subjektivni faktori. Problem gubitaka još je aktuelan i dobro je da ga Elektroprivreda pokušava riješiti uvođenjem novih modernih tehnologija, što, naravno, podržavam.

Kako vidite EPCG u budućnosti, tim prije što je sada prisutan i strateški partner, italijanska kompanija A2A?

Kao građanina ove države, koji je, uz to i emotivno vezan za Elektroprivredu, ali i zbog dosadašnjih rezultata koje je

Krajnje je vrijeme za novi izvor električne energije: Krunoslav Vukčević

mirivanje obaveza prema Elektroprivredi, i pored tako niske cijene, bila je uobičajena praksa. Stoga smo bili prinuđeni da isključujemo čak i velika preduzeća i da potraživanja rješavamo sudskim putem, uz svo uvažavanje finansijskih problema potrošača. No, uprkos restriktivnim mjerama, dugovanja se nijesu značajnije smanjivala. Teškoće u naplati potraživanja ni do danas nijesu otklonjene, iako sam u saznanju da se u Elektroprivredi sprovode brojne kampanje koje dužnicima olakšavaju izmirivanje obaveza. Gubici električne energije su, zbog nedovoljnog ulaganja u održavanje i razvoj elektro mreže, premašivali petinu distribuirane električne energije. Visini gubitaka su,

ostvarila crnogorska elektroenergetska kompanija, veoma me interesuje njen dalji razvoj i status u privredi Crne Gore. Organi Crne Gore donijeli su veliki broj zakonskih akata, kao i strategije i politike razvoja sa kojima sam djelimično upoznat i to me raduje, jer energetika, kao strateška grana crnogorske ekonomije, mora imati prioritet u razvojnoj politici privrede Crne Gore. Njen proizvod mora se tržišno vrednovati, a Elektroprivreda i u finansijskom smislu treba da bude generator rasta privrede, jer joj to po svemu pripada. Izgradnja novih kapaciteta, uz sve komplimente postojećim, apsolutni je prioritet.

OBJEKTIV

● Crna Gora: Izgradnja kabla počinje na jesen

Ambasador Italije **Vincenzo Del Monaco** vjeruje da će na jesen biti otvorena gradilišta za početak pripremnih radova za projekat izgradnje energetskog kabla između Crne Gore i Italije. On je ocijenio da je projekat podmorskog kabla od strateškog značaja kako za Crnu Goru, tako i za Italiju.

- Mislim da će na jesen biti otvorena gradilišta za početak pripremnih radova za projekat. Ne želim da se vezujem za neki određeni datum kako ne bih bio pogrešno shvaćen, ali vjerujem da radovi mogu da počnu na jesen - rekao je Del Monaco.

Prema njegovim riječima, zvanični Brisel je projekat podmorskog kabla označio kao jedan od ključnih za cijelu EU, zbog čega u

Italiji pažljivo prate poteze Vlade Hrvatske.

- Ukoliko Zagreb dođe do definitivne odluke da kabl ne može biti postavljen kroz taj pojas Jadranskog mora, moraćemo da razmišljamo o alternativnom rješenju - kazao je Del Monaco.

Dnevne novine

● Crna Gora: I dalje se krađu metalne konstrukcije sa dalekovoda

Krađa metalnih konstrukcija sa dalekovodnih stubova u vlasništvu Crnogorskog elektroenergetskog sistema i dalje se nastavlja nesmanjenim intenzitetom i pored svih apela.

- Nesavjesni pojedinci 'napadaju' dalekovode i u sjevernom i u južnom dijelu naše države, bez razlike, što može, pored ugrožavanja pogonske spremnosti naših elektroenergetskih objekata, ugroziti i živote lokalnog stanovništva i samih izvršioaca -

saopšteno je iz Crnogorskog elektroenergetskog sistema.

Kako stoji u saopštenju, povod za obraćanje javnosti je saznanje da je Centar bezbjednosti lišio slobode dva lica koja su zatečena u krađi "L" profila sa skoro izgrađenog 110 kV dalekovoda "Podgorica2-Podgorica 5", koji se nalazi uz magistralu prema Golubovcima. Crnogorski elektroenergetski sistem još jedanput apeluje da se krađe ne vrše jer se time znatno ugrožava elektroenergetski sistem Crne Gore, a samim tim i uredno snabdijevanje električnom energijom potrošača.

Portal Analitika

● Crna Gora: Vlada nastavlja subvencioniranje računa

Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo finansija u saradnji sa Elektroprivredom usaglasili su se da se nastavi Program subvencioniranja električne energije za dosadašnje kategorije korisnika i u 2014. godini.

Ukupni rashodi za subvenciju u periodu od jula 2013. godine do maja 2014. godine

iznose: 2,2 miliona eura i treba da se uplate Elektroprivredi navodi se u dokumentu Vlade.

Vlada od 2013. godine račune za utrošenu električnu energiju socijalno najugroženijim kategorijama subvencionira na način da se račun do 60 eura subvencionira 40 odsto, a preko 60 eura 24 eura.

Pobjeda

OBJEKTIV

● **Hrvatska:** RWE zauzeo oko pet odsto tržišta električne energije

Kompanija RWE Energija obilježila je prvu godinu poslovanja u Hrvatskoj u segmentu ponude električne energije domaćinstvima, tokom koje se približila udjelu na ukupnom tržištu na pet odsto. RWE snabdijeva više od 75 hiljada domaćinstava i 2.500 poslovnih subjekata.

U RWE Energiji očekuju da do kraja godine prihod bude i 300 odsto viši nego prošle godine. RWE, kako su istakli, ostaje kod zacrtanog cilja da do kraja 2016. godine zauzme deset odsto ukupnog tržišta električne energije u Hrvatskoj.

Ipak, to neće biti lako, jer su cijene energije za domaćinstva u Hrvatskoj u odnosu na prosjek EU28 znatno niže. Ta je cijena u EU28 otprilike na nivou nešto malo manjoj od 0,15 eura po kilo-

vatsatu (kWh), a u Hrvatskoj je nešto malo iznad 0,10 eura/kWh.

croenergo.eu

● **Srbija:** EPS: Ima dovoljno energije za ljeto

Zamjenik generalnog direktora Elektroprivrede Srbije (EPS) Životije Jovanović izjavio je da Srbija za ljetnju sezonu ima dovoljno električne energije i da nema opasnosti od nestašica.

On je rekao da očekuje da će Kolubara dostići 70 odsto ukupne proizvodnje uglja u

okviru bilansa, tako da će Srbija u zimskoj sezoni imati nedostatak proizvodnje električne energije od 15 do 20 odsto.

- To nije drastično i vjerovatno ćemo nedostatak nadomjestiti uvozom - kazao je Jovanović.

elektroenergetika.info

● **Evropa:** Enel se povlači iz Srednje Evrope

Najveća italijanska energetska kompanija Enel planira prodaju svojih akcija u kompanijama u Rumuniji i Slovačkoj. To je dio novog strateškog plana do 2018. godine koji bi trebalo da omogućiti smanjivanje dugova i jačanje finansijske pozicije italijanske kompanije.

Enelov program prodaje počeo je 2013. godine, a planirana zarada iznosi šest milijardi eura. U Slovačkoj će se prodavati vlasnički udio u kompanijama za proizvodnju energije, a u Rumuniji udio u distributerima električne energije.

elektroenergetika.info

● **Svijet:** Globalne investicije u čistu energiju porasle 33 odsto

Globalne investicije u čistu energiju porasle su u drugom tromjesečju 2014. vođene velikim solarnim i vjetroenergetskim projektima te instalacijama malih krovnih solarnih fotonaponskih sistema. „Bloomberg New Energy Finance“ javlja kako su o odnosu na prvo tromjesečje ove godine investicije porasle 33 odsto, a u odnosu na isto razdoblje prošle godine devet odsto.

Ulaganja u obnovljive izvore energije u ovom kvartalu premašila su 63 milijarde dolara, čime je ovo razdoblje postalo drugi najjači kvartal od 2012. godine kada su ulaganja iznosila 69.6 milijardi dola-

ra. Najveća ulaganja u obnovljive izvore energije zabilježena su u drugom kvartalu 2011. godine, kada su iznosila 78 milijardi dolara.

Najveće investicije u ovom razdoblju su 3.8 milijardi dolara vrijedna offshore vjetroelektrana „Gemini“ snage 600 MW, koja će se graditi u holandskom Sjevernom moru, izraelski projekat koncentrisane solarne elektrane „Ashalim 1“ vrijedan 818 miliona dolara, snage 121 MW, kao i 647 miliona dolara vrijedan 252 MW vjetroпарк „Cemex Ventika“ u Meksiku.

Kina je najveći ukupni ulagač u obnovljive izvore energije sa 19.3 milijardi dolara investicija, dok su u istom razdoblju evropska ulaganja iznosila 14 milijardi dolara, a američka 10.6 milijardi dolara.

croenergo.eu

REGION

POSLJEDICE POPLAVA U SRBIJI

EPS uvozi električnu energiju I ŠTEDI UGALJ ZA ZIMU

Pripremio: Marko Burić

Poplave su prepolovile proizvodnju uglja u Srbiji, zbog čega Elektroprivreda Srbije, sada, dok je jeftinija, uvozi energiju i sakuplja rezerve uglja za zimu, kazao je Aleksandar Obradović, v.d. generalnog direktora EPS-a na konferenciji „Kako su poplave uticale na elektroenergetsku bezbjednost Srbije“, koju je organizovao Balkanmagazin u partnerstvu sa JP Elektroprivreda Srbije.

Poplave su izazvale direktne štete na postrojenjima, prije svega u rudarskom sektoru i za to će EPS morati da izdvoji novac za sanaciju šteta i za investicije u vraćanje u radno stanje. Tu su i indirektno štete za poslovanje EPS-a, s obzirom da se 70 odsto električne energije proizvodi iz uglja, a samo iz uglja proizvedenog u Kolubari dobija se više od 50 odsto električne energije u Srbiji. Obradović napominje da se još samo priča o procjenama štete, jer je veliki dio opreme i dalje pod vodom. Ipak, direktne štete se procjenjuju na oko 180 miliona eura, dok je šteta što mašine nijesu radile daleko veća.

- Šteta u poslovanju već se osjeti, a osjetićete se i u narednih 12 do 18 mjeseci. Sada već moramo da razmišljamo o zimi i sezoni grijanja. EPS je, nažalost, najveća toplana u Srbiji, a grijanje na struju, koja se proizvodi iz uglja je izivljavanje na resursima ove države jer se gubi 70 odsto energije. Kako bi spremili zalihe uglja za zimsku sezonu već smo krenuli sa uvozom električne energije, jer sada je ona jeftinija i košta 46 do 47

eura po megavat satu, dok, recimo, zimi može dostići i cijenu od 80 pa i 100 eura po megavat satu - rekao je Obradović.

EPS je, po Obradovićevim riječima od poplava uvezao 478 miliona kilovat sati struje, što je koštalo 20,18 miliona eura. Obradović je istakao i da je neophodno što

prije sprovesti korporativizaciju, kako bi se omogućilo smanjenje troškova i gubitaka EPS-a, kao i da stalno pritiska direktore privrednih društava da insistiraju na naplati.

Osim proizvodnje električne energije u

poplavama i klizištima šteta je pretrpio i prenosni sistem, za koji je zaduženo Javno preduzeće Elektromreža Srbije. Cio elektroenergetski sistem je za vrijeme poplava i novonastalih klizišta, koja su poseban problem zbog dalekovođa, bio. Prema riječima Nebojše Petrovića, izvršnog direktora za prenos EMS-a, „najvažnije je bilo obezbijediti transformatorsku stanicu u Obrenovcu u blizini Bloka A Termoelektrane Nikola Tesla, preko koje se prenosi sva električna energija proizvedena u ovoj elektrani i kojom se snabdjeva veći dio Beograda“.

Klizišta izazvana poplavama u zapadnoj Srbiji ugrozile su pet dalekovođa, a prema riječima predstavnika EMS-a ovo preduzeće je uradilo sanaciju klizišta i sačuvala ih. Sada se radi na izmještanju stubova van klizišta.

Najveću štetu pretrpjeli su površinski kopovi uglja RB Kolubara iz kojih se ugljem snabdijevaju termoelektrane TE Nikola Tesla, što dugoročno otežava situaciju. Ivan Janković, savjetnik za površinsku eksploataciju u Ministarstvu rudarstva i energetike, kazao je da se moraju dodatno obezbijediti nasipi i rječni tokovi, ili omogućiti preusmjeravanje vode u drugom pravcu, da bi se spasili površinski kopovi. U ministarstvu je formirana radna grupa za sanaciju površinskih kopova, urađen je projekat sanacije, kao i elaborat Instituta Jaroslav Černi, gdje je ispitano koliko vode se može puštati u korito Kolubare.

AKTUELNOSTI

Sanirane POSljedICE NEVREMENA

Marko Burić

Olujno nevrijeme, koje je 27. juna pogodilo Nikšić, desetkovalo je topole kod jezera Krupac. Ipak, teren je uspješno raščišćen, elektrodistributeri iz ED Nikšić su sanirali mrežu, tako da je sve bilo spremno za muzički festival Lake fest.

Privatna firma "NNS kompani" iz Podgorice uz pomoć ekipa iz EPCG sanirala je teren u okolini jezera Krupac. „NNS kompani“ izabrana je kao najpovoljniji ponuđač na oglasu koji su objavili lokalna uprava Nikšića i EPCG.

Dva inženjera šumarske struke izvršili su procjenu stabala, tako da i ona stabla koja nijesu bila polomljena, a za koja su inženjeri ocijenili da su kritična, takođe moraju da budu uklonjena.

Ekipe iz EPCG naporno radile na raščišćavanju terena

Čišćenje terena za Lake fest

Uklanjanje stabala, koja su zasađena šezdesetih godina prošlog vijeka

Mašina skider vuče ogromno stablo

Nove klupe osvježile branu

NOVE KLUPE NA BRANI

Branu jezera Krupac nedavno su uljepšale i nove klupe. Elektroprivreda Crne Gore investirala je postavljanje 16 novih klupa, dok je na ostalim izvršena popravka. Izvođač radova bilo je Javno komunalno preduzeće „Komunalno Nikšić“.

DRUŠTVO

EPCG I OVE GODINE PODRŽALA LAKE FEST

Marko Burić

Elektroprivreda Crne Gore četvrtu godinu zaredom podržala je održavanje muzičkog festivala Lake fest. Pored tradicionalnog ustupanja zemljišta oko Krupca, EPCG je ove godine i finansijski podržala festival.

Naša kompanija je uložila i maksimalne

napore da se teren u krupačkim topolama na vrijeme raščisti, kao i da se sanira mreža od posljedica nevremena, koje je pogodilo Nikšić 27. juna. Takođe, EPCG je investirala postavljanje novih klupa na brani jezera Krupac, tako da je sve to doprinijelo da publika i ove godine uživa na Krupcu nekoliko

dana uz zvuke kvalitetne muzike.

Na Lake festu, koji je trajao od 25. do 27. jula učestvovali su, između ostalih Gibboni, Zoster, SARS, DST, Ortodox Celts, Laibach, Dječaci, Sunshine, Van Gogh.

ŽIVOTNA PRIČA

IZET BULUT I MIOMIR BAILOVIĆ, MAŠINBRAVARI U TE „PLJEVLJA“

Prijatelji i kolege 32 godine

Marko Burić

Izet Bulut i Miomir Bailović su mašinbravari 1, koji u TE „Pljevlja“, u službi mašinskog održavanja, rade od samog početka, kada je termoelektrana proizvela prve kilovate (1982). Nerazdvojni su već 32 godine i kako kažu teško da mogu zamisliti rad u TE jedan bez drugoga. Tako i ova životna priča ne bi bila potpuna kada bi razgovarali samo sa jednim od njih dvojice.

Timski rad donosi najbolje rezultate

Iako su u šestoj deceniji života, Izet (58) i Miomir (52), važe za jako vrijedne radnike u TE „Pljevlja“. Pored pohvala na račun rada i zalaganja, kolege za njih kažu da su jako pozitivne ličnosti, koje šire dobru energiju u radnoj atmosferi. Obojica pamte prve dane u TE „Pljevlja“ i kako kažu, bilo je dosta teško, s obzirom na to da nisu imali mnogo radnog iskustva i da im je to bio prvi ozbiljniji posao.

- Svaki početak je težak, pa su tako i prvi

radni sati u TE „Pljevlja“ bili najteži. Sada je već drugačije, imamo toliko iskustva i puno nam je lakše da odrađujemo svoj posao - kaže Izet.

Miomir se sjeća uz koje su radnike naučili posao i ko im je pomogao da se uklope u tadašnji kolektiv.

- Tu je bio **Boro Živanović**, kao i **Savo Dujović**. Njihova podrška nam je bila mnogo važna i oni su nas, zajedno sa ostalima, uveli u posao. Ja sam praktično odmah poslije srednje škole počeo da radim, ali i Izet je bio tu, tako da sam uspješno prebrodio početni period - sjeća se Miomir prvih dana u TE „Pljevlja“.

Pored sigurnog posla u jednoj od najvećih kompanija u tadašnjoj državi, Izet i Miomir su dobili nešto što je neprocjenjivo. Dobili su, kako kažu, prijatelja, na kojeg su uvijek, kada je bilo teško i kada su se veselili, mogli da se oslone. Drago im je što su i danas dio EPCG, zahvaljujući kojoj su imali uvijek materijalnu sigurnost, a i danas obezbjeđuju egzistenciju svojoj porodici. Zahvalni su jako i nadređenima u TE „Pljevlja“, kao i svim ostalim kolegama, od kojih imaju puno razumijevanje i podršku.

Izet sa suprugom **Elzom** ima dvoje djece, sina **Edina** i kćerku **Elmu**, dok Miomir i supruga **Rada** imaju **Đurđinu** i **Marinka**. Neobično bi bilo da se i njihova djeca ne

Izet Bulut (desno) i Miomir Bailović (lijevo)

druže, jer pravo prijateljstvo ne može da se ograniči samo na radno mjesto.

- Toliko godina smo proveli zajedno u TE „Pljevlja“ da bi zaista čudno bilo da se ne družimo i u slobodno vrijeme. Mi smo pravi prijatelji i uvijek pomažemo jedan drugome, kako na poslu tako i u privatnom životu - kaže Miomir.

Izet se kao mlad bavio rukometom, a ljubav prema tom sportu prisutna je i danas, pa tako sa uživanjem prati naše rukometne reprezentacije. Miomir, sa druge strane, voli planinarenje. Iako nije u mogućnosti kao ranije da osvaja planinske vrhove, uživa u prirodi kada god mu se pruži prilika za to.

Iako ne razmišljaju još o penziji voljeli bi da ubrzo oni preuzmu ulogu koju su imali njihove starije kolege na početku rada u TE „Pljevlja“. Izet i Miomir nadaju se da će svoje iskustvo i znanje prenijeti na nove, mlade kolege, koji će ih na pravi način zamijeniti kada dođe vrijeme za to i biti pravi tandem, kao što su njih dvojica.

SINDIKALNE AKTUELNOSTI

Radnički sportski susreti od 17. do 21. septembra

Marko Burić

Radnički sportski susreti zaposlenih EPCG, u organizaciji oba Sindikata (Sindikalne organizacije zaposlenih (SOZ) i Sindikalne organizacije), održaće se od 17. do 21. septembra u u Ulcinju ili Čanju.

Kao i prošle godine, kotizacija za učešće na Susretima je 20 eura, a biće organizovano takmičenje u 14 disciplina. Zaposleni se prijavljuju kod svojih sindikalnih povjerenika, a prethodno moraju dobiti odobrenje od neposrednog rukovodioca da odsustvo sa posla neće uticati na proces rada.

Organizatori očekuju da sve protekne u duhu fer-pleja, druženja i dobre atmosfere.

najveći izbor sportske opreme u Crnoj Gori

BRAVERA

SPORT VISION

Podgorica-Ul.Slobode 87

-Ul.Hercegovačka 39

-Ul.Hercegovačka 42

-Delta City

Nikšić

-Ul.Njegoševa 8

Bijelo Polje-Ul.Slobode

Bijelo Polje-Ul.Ž.Žižića

Bar -Ul.V.Rolovića

Kotor -Trg od oružja

Berane -Ul.M.Zečevića

SPORT I REKREACIJA

PREDSJEDNIK FIDE, KIRSAN ILJUMŽINOV

ŠK ELEKTROPRIVREDA važan za razvoj šaha u Crnoj Gori

Jovan Milović, FIDE majstor

Predsjednik Svjetske šahovske federacije (FIDE), **Kirsan Iljumžinov**, boravio je u radnoj posjeti Crnoj Gori, na poziv Šahovskog saveza Crne Gore. Predsjednika FIDE dočekali su predstavnici ŠSCG i ambasador

Kirsan Iljumžinov

Rusije u Crnoj Gori **Andrej Nesterenko**. Sa Iljumžinovim razgovarao je član ŠK „Elektroprivreda“, **Jovan Milović**.

Kako će na Olimpijadi u Norveškoj biti

i izborni kongres FIDE, Kirsan Iljumžinov je iskoristio priliku da prenese svoje viđenje šaha i iznese razloge zbog kojih se on zalaže za popularizaciju šaha.

- Milijardu šahista na svijetu - milijardu pametnih ljudi. Osnovna teza o bitnosti šahovske igre je njen obrazovno vaspitni element. Djeca prvo naprave neku grešku a onda budu kažnjeni (djeluju pa onda misle) dok je kod šaha obratno, prvo smisliš pa povučesh potez - kazao je Iljumžinov.

Osvrćući se na ŠK „Elektroprivreda“ iz Nikšića Iljumžinov je naglasio da je praksa da energetske kompanije u zemljama najviše pomažu razvoj šaha.

- Konkretno, u Rusiji postoji ogroman broj šahovskih klubova u energetske kompanijama, koji i nose njihova imena. Ti klubovi su jako važni za razvoj šaha u zemlji, s

toga je i važnost vašeg kluba velika za Crnu Goru - istakao je Iljumžinov.

Predsjednik FIDE bio je fasciniran kada je saznao da je ŠK „Elektroprivreda“ imao veoma uspješnu saradnju sa ŠK „Sankt Peterburg“ i da su njegovi članovi uspješno nastupali za našu ekipu.

- Lično ću se angažovati na jačanju klupske saradnje ŠK „Elektroprivreda“ sa najjačim ruskim klubovima - dodao je predsjednik FIDE.

Iljumžinov
na pres
konferenciji u
Podgorici

PRIDRUŽI SE

<http://www.epcg.com/o-nama/dobrovoljni-davaoci-krvi-epcg>
 Klub dobrovoljnih davalaca krvi
 EPCG AD Nikšić

dobrovoljni.davaoci@epcg.com

SPORT I REKREACIJA

BRZOPOTEZNO PRVENSTVO CRNE GORE

POBJEDNIK *internacionalni majstor Blažo Kalezić*

Marko Burić

U Nikšiću je 13. jula održano brzopotezno prvenstvo Crne Gore u šahu u organizaciji Šahovskog saveza Crne Gore, Šahovskog kluba Elektroprivreda i Šahovskog kluba Nikšić. Igralo se u sportskoj sali Trim centra. Učestvovalo je 75 igrača iz svih crnogorskih šahovskih klubova, a igralo se 13 kola po švajcarskom sistemu.

U izuzetno jakoj konkurenciji (4 velemajstora, 6 intermajstora 9 majstora FIDE) pobijedio je internacionalni majstor, **Blažo Kalezić**, član podgoričke Budućnosti, sa osvojenih 10,5 poena. Uz novčanu nagradu i pobjednički pehar, pripala mu je titula brzopoteznog prvaka Crne Gore za 2014. godinu. Drugo mjesto sa osvojenih 9,5 poena podijelili su **Dragiša Blagojević** iz Nikšića, **Nikola Đukić** iz podgoričke Budućnosti i **Milan Draško** iz tivatske MIMOZE. Buholc kriterijum je odlučio da Blagojeviću pripadne srebrna medalja, Đukiću bronzana dok je Milan Draško iz tivatske MIMOZE bio četvrti. Visoko peto mjesto sa osvojenih devet poena, zauzeo je selektor crnogorske reprezentacije internacionalni majstor, **Boro Miljanić**, dok je najbolje plasirana ženska reprezentativka Crne Gore, **Aleksandra Milović**.

Ovo je bilo najmasovnije i najkvalitetnije brzopotezno prvenstvo Crne Gore. Prvenstvo je otvorio direktor turnira dr Blagoje Cerović, koji u ime dva nikšićka kluba

“Elektroprivrede” i “Nikšića” pozdravio sve učesnike i goste. Novčane nagrade, medalje i pobjednički pehar u ime grada domaćina uručio je potpredsjednik Opštine Nikšić **Milorad Guto Jovanović**.

Sa brzopoteznog turnira, predstavljamo vam partiju člana našeg kluba, **Jovana Milovića** protiv crnogorskog reprezentativca, velemajstora, **Dragiše Blagojevića**.

VM Blagojević Dragiša - Milović Jovan 0:1

1. d4 Sf6 2. c4 e6 3. Sc3 c5 4. d5 Ld6 5. Sf3 Lc7 6. Lg5 d6 7. Sd2 h6 8. Lh4 g5 9. Lg3 e5 10. h4 Tg8 11. hg hg 12. e4 Sbd7 13. Le2 Sf8 14. Lh5 Ld7 15. Sf1 La5 16. De2 Lc3 17. bc3 Da5 18. Kd2 Da3 19. Se3 ?? Se4+ 20. Kd3 Dc3+ 21. Ke4 Dd4+ 22. Kf3 e4# 0:1 (završena pozicija zaslužuje dijagram)

Članovi ŠK EPCG na šahovskoj olimpijadi

Šahovska olimpijada u Norveškoj počinje 31. avgusta, a nastupiće muška i ženska reprezentacija Crne Gore. Boje nacionalnih selekcija braniće i članovi ŠK EPCG, velemajstor **Dragan Kosić** i ženski intermajstor **Aleksandra Milović**. Član delegacije biće i **Jovan Milović**, FIDE majstor.

Aleksandra Milović, koja će predvoditi našu žensku selekciju u Norveškoj, smatra da je šahovska olimpijada prilika za naš tim da stekne važno iskustvo.

- Ženska ekipa je dosta mlada, tako da ne možemo očekivati da ostvarimo neki veliki rezultat. Ipak, djevojke su jako talentovane i perspektivne i moglo bi se desiti i neko iznenađenje. Olimpijada je veliko takmičenje, može samo da koristi u nastavku karijere. Vjerujem da u budućnosti možemo očekivati dobre rezultate naše ženske selekcije - kazala je za naš list Aleksandra Milović.

Našim članovima kluba i reprezentaciji želimo puno uspjeha i dobre rezultate.

PUTOPIŠNA REPORTAŽA

VIKEND PUTOVANJE KROZ NEBRUŠENE BISERE SJEVERA CRNE GORE (II)

KOMNENOVO ETNO SELO LIDER UGOSTITELJSTVA U PLAVU

KADA DOĐU TOPLI DANI, VIKENDE OBIČNO PLANIRAMO DA PROVEDEMO NA NEKOJ OD PLAŽA OD ULCINJA DO HERCEG NOVOG. UZ KUPANJE I SUNČANJE, DOBRO SE MOŽEMO PROVESTI I U PLAŽNIM BAROVIMA KOJI U POPODNEVNIM SATIMA PRIREĐUJU RAZNE ZABAVE, TAKO DA SVAKO MOŽE NAĆI NEŠTO ZA SEBE. ODLASKOM SA PLAŽA, NAŠE DOBRO RASPOLOŽENJE ČESTO ZAMIJENIMO NERVOZOM, JER POJEDINE PUTNE DIONICE, ZBOG VELIKIH GUŽVI I NAŠIH PUTEVA, VOZIMO I PO NEKOLIKO SATI, TAMAN ONOLIKO KOLIKO NAM JE POTREBNO DO BIJELOG POLJA, PLAVA I GUSINJA.

Tekst i foto: *Andrija Kasom*

Dolaskom u Plav vidim tablu na kojoj piše hotel i krećem ka njemu da obezbijedim sebi smještaj, ali kapije su zatvorene. Ruinirani hotel čeka neko novo vrijeme da zasia punim sjajem, jer položaj na kojem se nalazi je jedinstven zbog prelijepog pogleda na Plavsko jezero, taj prirodni biser ko-

ako vam vozilo ide u susret morate zastati, spustiti se sa asfalta, rizikujući da oštetite neki dio auta, jer se ne možete na uskoj asfaltnoj traci mimoći. Ako bih sudio po putu, mogao bih reći da je vrijeme u ovom kraju odavno zaustavljeno. Međutim, nije... Dolazak u kompleks »Komnenovo

izgrađeno na samoj obali Plavskog jezera se prostire na oko 6,5 ha porodičnog imanja braće Turković. Zamisao pri izgradnji sela je bila da se uz mnoštvo detalja sakupljenih na ovim prostorima, uz korišćenje prirodnih materijala pri izgradnji /kamen i drvo/ svaki posjetilac vrati u nekadašnje

jem je sjeverozapadni štit planina Visitor, koja ga čuva poput tvrdih bedema za sva vremena... Krećem dalje... Zaustavljam se pored mještana sa pitanjem gdje ima prenočište i kako do njega stići... Jedni me upućuju u hotel u Gusinju, a drugi u »Komnenovo etno selo« u Vojnom selu, na samoj obali Plavskog jezera. Odlučujem se za »Komnenovo etno selo« jer poziciji na kojoj se nalazi nijesam mogao odoljeti. I nijesam pogriješio. »Komnenovo etno selo« je samo kilometar udaljeno od centra grada. Put kojim se do njega dolazi je usak, pa

etno selo« dokazuje da Plav iz čijeg centra mnogi putevi vode ka izvorima, mlinovima, borovnicama, planinskim vrhovima, starim kulama, crkvama, džamijama... polakim ali čvrstim korakom nastavlja dalje. Ovo područje koje je priroda naslikala najjačim bojama to zaslužuje.

Nakon smještaja u hotelu »Damjanova kula« moja znatiželja je bila jača od svega i krećem u obilazak kompleksa prijatno iznenađen da ovako nešto postoji na našim prostorima. »Komnenovo etno selo«

vrijeme življenja u ovom kraju. U tome se zaista i uspjelo. Srdačan i gostoljubiv domaćin, Blažo Turković je vizionar, čije ideje i zamisli o razvoju turizma na ovom području idu ispred vremena u kojem živimo. Kompleks »Komnenovo etno selo« u svom sastavu ima hotel »Kula Damjanova«, koji svojim stilom gradnje predstavlja neobičan spoj kamena i drveta svojstven ovom podneblju. Raspolaže sa 85 ležajeva u komfornim sobama i apartmanima opremljenim u etno stilu, a sa svim elementima koje traži savremeni gost, kao i

konferencijskom salom sa 50 mjesta. Restoranski dio posjeduje više zasebnih cjelina: tavernu sa 50 mjesta, do koje se nalazi aperitiv bar i sala za dnevni odmor sa 40 mjesta. Na prvoj etaži je luksuzno opremljen restoranski dio sa 32 mjesta, a iznad njega se nalazi restoranski dio potkrovlja sa 32 mjesta, i svaka cjelina ima izuzetan pogled prema jezeru. U sklopu hotela je i terasa sa više od 200 mjesta.

Vodilo se računa da svaki gost dolaskom u etno selo može naći nešto za sebe, počev od najmlađih, pa do onih u godinama. Za djecu postoji dječji park u kojem se bezbrižno mogu igrati na zelenim povr-

šinama. Za rekreativce su obezbijedene staze za pješaćenje i trčanje u potpuno netaknoj prirodi. Ljubiteljima jahanja na raspolaganju su konji i Tarini ponići, dok Plavsko jezero sa rijekom Ljučom koja se uliva i rijekom Limom koja izvire iz njega predstavlja jedno od najljepših područja za uživanje ribolovaca spremnih na borbu sa kapitalnim primjercima mladice, pastrmke, štuke... Na ovom se neće stati. Selo je zamišljeno kao sportsko-rekreativ-

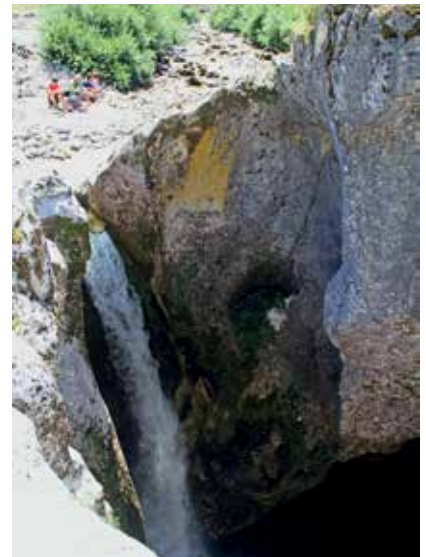
ni centar i za sada je završen profesionalni fudbalski travnati teren, a planirani su i tereni za male sportove: fudbal, rukomet, odbojku, košarku...

Iako je Plav posljednjih dvadeset godina što se tiče turizma »zaboravljen« otvaranjem reprezentativnog kompleksa »Komnenovo etno selo« pređen je prvi stepenik na putu Plava ka poznatoj turističkoj destinaciji, ne samo na području Crne Gore, već mnogo šire. Plav to zaslužuje jer ima netaknutu prirodu i prirodne ljepote kakve se rijetko de mogu naći, a sve smještene u malom krugu, kojeg je lako obići. Ko jednom prođe njegovim planinama ponovo će im se vratiti, ko jednom vidi ljepotu Plavskog jezera u ranim jutarnjim satima kada se magla polako diže sa njega u srcu će uvijek nositi sliku te nestvarne ljepote, ko jednom stupi u kontakt sa lokalnim stanovnicima veoma brzo će steći nove prijatelje, kojima će se uvijek rado vraćati.

Ljepote kojom Plav i njegova okolina posjeduje, posjetiocima omogućava razne izlete. Na petnaest kilometara se nalaze predjeli Prokletijskog masiva, čijim čarima i ljepoti ne može odoljeti nijedan zaljubljenik u planine i netaknute prirodne krajeve. Autentične varošice, sela i naselja, koja su netknuta bukom i brzinom, su pravi izazovi koje treba posjetiti i osjetiti jedan mirni život ljudi u njima. Obilazak Hridskog i Visitorskog jezera, dolinu Grebalje, Alipašine izvore i sve druge krajolike,

svaki posjetilac će u sebi nositi slike koje smo do sada samo gledali u bajkama i vjerujem da će u njemu zaživjeti želja da se ponovo vrati ovim krajevima.

Nakon posjete »Komnenovom etno selu« uvjerio sam se da je usluga na najvećem

moogućem nivou, a priča mog domaćina, o ljepotama Plava i njegove okoline, u meni je izazvala želju da i sam posjetim bar dio tih lokaliteta. Sljedećeg jutra nakon »hvanjanja« kadrova sa Plavskog jezera, kada se magla uz sunčeve zrake dizala sa jezera, odlazim do Gusinja i nakon popijene, ko zna koje po redu kafe tog jutra, u jednom gusinjskom kafiću, upućujem se na Alipašine izvore, vodopad Grlja i jezero u rijeci Oko Skakavice.

NAŠ GOST

ALMIR CECUNJANIN,
KARATISTA

Lavljim srcem iz borbe u borbu

ALMIR CECUNJANIN, NOSILAC CRNOG POJASA DRUGI DAN, KAPITEN KARATE REPREZENTACIJE CRNE GORE I KK »BUDUĆNOST«, TRENER KK »BAR«, OD STRANE KARATE SAVEZA CRNE GORE PROGLAŠEN JE ZA NAJBOLJEG TAKMIČARA 2013.GODINE. OSVAJAČ JE PRVIH MJESTA NA: WORLD JUNIOR AND CADET CHAMPIONSHIPS 2005, EUROPEAN UNIVERSITY CHAMPIONSHIPS 2007, PODGORICA OPEN 2007, GRAND PRIX CROATIA 2008, BUDAPEST OPEN 2009, KARATE 1 – SALZBURG 2011, HERCEGOVINA OPEN 2013, KARATE 1 WORLD CUP – THERMANA – LASKO 2013, EUROPEAN UNIVERSITY CHAMPIONSHIPS 2013 (SA REPREZENTACIJOM), BIO JE PET PUTA PRVAK BALKANA, VIŠESTRUKI PRVAK DRŽAVE... NA GRUDIMA DVADESETOSMOGODIŠNJEG ALMIRA JE BEZBROJ MEDALJA, NEMOGUĆE IH JE SVE NABROJATI.

Tekst i fotografije: **Andrija Kasom**

Na nedavno završenom IX Univerzitetskom Prvenstvu Svijeta u karateu, održanom u Baru odlukom SSSCG i KSCG bio si selektor muške reprezentacije Crne Gore. Osjećas li žal što se kao takmičar nijesi pojavio pred svojim sugrađanima?

Svjestan sam činjenice, da životna dob diktira učešće na pojedinim takmičenjima, postoje pravila koja se moraju poštovati. Svakako da osjećam žal što se kao takmičar nijesam mogao pojaviti na ovogodišnjem takmičenju i što se od karatea nijesam oprostio pred svojim sugrađanima. No, ponekad se neke stvari ne odvijaju onako kako želimo. Počastvovan sam odlukom SSSCG i KSCG što sam se na ovogodišnjem takmičenju pojavio u ulozi selektora muške reprezentacije, svjestan činjenice da su me dosadašnji rezultati preporučili za ovo mjesto.

Kao selektor, koliko si zadovoljan postignutim rezultatima?

Na takmičenju su učestvovalе najbolje univerzitetske svjetske selekcije. Najjače reprezentacije, Japan, Iran, Azerbejdžan, Francuska...bile su u punom sastavu, što govori koliko im je značajno Univerzitetsko-Svjetsko Prvenstvo. Postignutim re-

zi selektora ili takmičara?

Podjednako je teško, odgovornost je velika!

Prošle godine, Karate Savez Crne Gore proglasio te je za najuspješnijeg takmičara u 2013.godini. Šta ti ovo priznanje znači, jer dolazi od ljudi iz struke?

Svaka dobijena nagrada prija, ona je priznanje za rezultate koje sam do sada postigao. Svjestan sam, moglo ih je biti više da nije bilo povreda i nedostatka sportske sreće. No, ne smijem biti nezadovoljan, vjerujem da još puno mogu postići i pružiti karateu.

U 2013. si bio veoma aktivan. Na kojim si takmičenjima nastupao?

U godinu iza nas, išao sam iz meča u meč i postigao brojne uspjehe. Na Svjetskom kupu u Sloveniji bio sam prvi, na Evropskom Prvenstvu i Mediteranskim igrama peti, na Univerzitetskom Evropskom Prvenstvu u pojedinačnoj kategoriji drugi, sa reprezentacijom prvo mjesto. To su bili izazovi kojima nijesam mogao odoljeti.

Kapiten si Karate reprezentacije Crne Gore,

zultatima naše ekipe, i pored određenih problema koji su nas pratili, moram biti zadovoljan. Osvojili smo četiri medalje: jednu zlatnu i tri bronzane.

Na osnovu ovog iskustava, da li je teže biti u ulo-

kolika je odgovornost predvoditi svoje drugare?

Uloga kapitena reprezentacije Crne Gore i KK »Budućnost«, uz čast koju daje, predstavlja i dodatni teret, veliku odgovornost. Kao najstariji i najiskusniji imam obavezu da u mečevima dajem cijelog sebe, ekipu da »vučem« u pozitivnom smjeru, ohrabrim, ulijem samopouzdanje i vjeru da mogu pobijediti.

Koja borba je u tvojoj dosadašnjoj karijeri na tatamiju ostavila poseban utisak na tebe i zbog čega?

Svaki meč je poseban izazov. U dosadašnjoj karijeri imao sam mečeva u kojima je samo jedan potez, pokret presudio u moju korist ili u korist mog protivnika. Izdvojio bih meč sa Svjetskog prvenstva na Kipru 2005.godine kada sam u finalnoj borbi, deset sekundi prije kraja meč gubio sa 5:1, da bih u preostalih deset sekundi uspio da preokrenem rezultat u svoju korist, dobijem meč sa 7:5 i postanem Prvak svijeta. Taj meč pamtim i pamtiću ga kao nešto najljepše što mi se desilo u karijeri.

Kada je tvoja karijera u pitanju, šta dalje?

Kada mi se postavi ovo pitanje, obično odgovorim da sam tek počeo. Imam želju, volju i cilj koji želim da ostvarim. Dok ne ostvarim zamišljeno neću se predati, neću završiti karijeru i preći u trenere. Još sam mlad, dobro se osjećam i ova godina za mene će biti izuzetno bitna. Očekuje me prvenstvo Evrope u Finskoj, svjetsko prvenstvo u Njemačkoj, kao i par jakih turnira. Nakon ukidanja Mediteranskih igara, 2015-te godine biće održane po prvi put Evropske Olimpijske igre i želja mi je da učestvujem na njima. Biće održane u Azerbejdžanu, u gradu Baku. To mi je još

jedan dodatni motiv da ostanem u karateu. Za ova takmičenja već sam »upalio motore«, počeo sa pripremama.

Osnivanjem karate kluba »Bar«, okrenuo si se trenerskom pozivu, a prvo iskustvo u ovom poslu si imao na međunarodnom karate kampu »Montenegro 2010«. Da li uloga trenera značajnitiče na tvoju karijeru?

KK »Bar« čiji sam osnivač, postoji već pet godina, jedan je od najmasovnijih sportskih klubova na teritoriji Bara. Sa njim smo pomjerali granice razvoja sporta u ovom gradu, tj. sport je ponovo oživio. Ponosan sam, jer osim masovnosti klub je za kratko vrijeme postigao rezultate na koje su drugi klubovi dugo čekali. Tačno je da mi posvećenost trenerskom radu oduzima dosta vremena, ali kada radite ono što volite to ne pada teško. Uvijek nađem i dovoljno vremena za sebe i svoje treninge.

Mladi karatisti iz kluba, sa svakog takmičenja se vrate sa medaljama oko vrata. Koliko su ti rezultati satisfakcija za tebe i cijelu ekipu koja vodi klub?

Normalno je da svaki rezultat prija, čovjeka puni nevjerovatnom energijom, posebno kada dolazi od mladih snaga koje tek počinju da se bave karateom. Mi imamo razloga da se radujemo i da nastavimo putem kojim smo krenuli. Karatisti našeg kluba ostvarili su zapažene rezultate na Balkanijadi koja je održana u Istanbulu. U pojedinačnoj konkurenciji u katama Niko-

leta Radačić je osvojila bronзанu medalju, koja je i u ekipi sa Ivanom Bujković i Vasilisom Bujić osvojila bronзанu medalju u katama ekipno. U katama ekipno u muškoj konkurenciji naši momci Janković Pavle, Kočan Arijan i Mustafa Ramović osvojili su srebrnu medalju. Na Međunarodnom turniru "SOLIDARNOST OPEN 2014" održanom u Skoplju, Karate klub »BAR" bio je najuspješnija ekipa.

Moram naglasiti da iz masovnosti proizilaze dobri rezultati. Naš cilj je bio da počnemo sa djecom i to je bila prava odluka. Djeca upijaju svaki potez, svaki korak, to je ono što će ih dovesti do vrha, uz najbolje trenere koje sam im obezbijedio. U nekima od njih prepoznajem borce koji će u bliskoj budućnosti zauzeti naša mjesta. Crna Gora je uvijek bila izuzetno podnoblje za borilačke vještine: karate, džudo,

Ovi prostori kao da su predodređeni da daju velike takmičare u borilačkim vještinama. Da li vidiš nova lica koja će nastaviti tvojim i stopama drugih vrhunskih karatista?

kik-box... Karate u Crnoj Gori ima budućnost, postoje dobri klubovi i pojedinci u njima, što dokazuju rezultati na juniorskim evropskim i svjetskim takmičenjima.

SAVJETI ZA ZDRAVLJE

PROFESOR FIZIČKE KULTURE I FITNESS INSTRUKTOR
VESKO MIĆOVIĆ

Uz umjerenu fizičku aktivnost i pravilnu ishranu do zdravlja

TJELESNA AKTIVNOST POZITIVNO DJELUJE NA SVE LJUDE, BEZ OBZIRA NA GODINE, POL I ZDRAVSTVENO STANJE. MEĐUTIM, VEĆINA ZAPOSLENIH IMA SJEDALAČKI POSAO PA JE FIZIČKA AKTIVNOST U VEĆEM DIJELU DANA SVEDENA NA MINIMUM. FITNESS INSTRUKTOR VESKO MIĆOVIĆ ZA NAŠ LIST DAJE PREPORUKE KAKO, I U TOKU OSMOČASOVNOG RADNOG VREMENA, BITI AKTIVAN I UZ PRAVILNO DISANJE I ISHRANU BITI ZDRAV.

Bojana Laković

Zašto je važna fizička aktivnost?

Fizička aktivnost je važna za kompletno psiho-fizičko stanje čovjeka. Redovna fizička aktivnost znatno utiče na jačanje kardio-vaskularni sistema, jača imuni sistem, ubrzava metabolizam, a posebno pomaže u otklanjanju stresa sa kojim se svakodnevno susriječemo.

Koliko to što veliki broj ljudi provodi i po osam sati sjedeći za računarom utiče na zdravlje? Kakav bi bio pravilan položaj tokom sjedenja?

Ukoliko čovjek ima pravilnu zdravu kičmu i ukoliko mu je položaj pri radu za računarom ispravan ne postoji mogućnost da dođe do bilo kakve povrede ili deformacije.

Pravilan položaj podrazumijeva da se zadovolje sve četiri kičmene krivine i to je jedini ispravan položaj kičmenog stuba pri sjedjenju. Bilo kakva povijenost naprijed ili nazad, uz duže zadržavanje, može izazvati probleme kao što su skolioza, kifoza...

Koje bi vježbe zaposleni mogli da obavljaju, na primjer tokom pauza, da bi prikupili dovoljno energije za rad?

Da bi iskoristili pauzu na pravi način, a u isto vrijeme bili i fizički aktivni, osnovno sredstvo koje mogu iskoristiti za rad je stolica. Postoji niz vježbi počevši od vrata, ramena, uvrtnje na stranu-torzo, čučnjevi, iskoraci na stolici, penjenje na prste na

Moramo biti psiho-fizički aktivni: Vesko Mićović

stolici, vježbe za ruke na stolici, za grudi, leđa... To znači da postoji mnogo vježbi kojima možemo aktivirati kompletan mišićni sistem a samim tim i obezbijediti, uz pravilno disanje i laganu šetnju, pravilan protok energije kroz tijelo.

Značajan broj ljudi radi na terenu i ulaže različite fizičke napore. Koje bi vježbe oni mogli da izvode i koliko bi im bile od pomoći?

U zavisnosti čime su ljudi opterećeni na terenu određuje se i način treninga, odnosno fizičke aktivnosti. Ukoliko su ljudi na terenu opterećeni klasično - fizički preporučuje im se teretana najmanje 3 puta nedeljno u trajanju od 45-60 minuta uz kompletno joga istezanje, čime bi se spremili za rad na terenu kao i obnovili energiju koja će im biti potrebna. Ukoliko ljudi na terenu koriste umni rad, njima preporučujemo uz kombinaciju teretane sa kardio spravama i trening joge ili

pilatesa jer će na taj način izbaciti sve loše iz sebe i rasteretiti svoj um kako bi bili spremni da realizuju već postojeće programe i stvore nove ideje.

Šta bi savjetovali našim čitaocima kako da sačuvaju svoje zdravlje i budu fizički aktivni?

Da bi mogli da sačuvamo svoje zdravlje, moramo biti psiho-fizički aktivni i takođe

morali bi posebno da povedemo računa o pravilnoj ishrani. Fizička aktivnost-hodanje od 30-60 minuta uz pravilno istezanje i zdrava ishrana, koja podrazumijeva izbacivanje bijelih masti, šećera, soli, uz unos veće količine vode, značajan su preduslov da bi sačuvali svoje zdravlje. Svakodnevno pravilno i uravnoteženo disanje od nekih 10 minuta znatno će uticati na našu psihu i za nekih 70 odsto ublažiti stres koji kao što znamo jedan od glavnih uzročnika svih bolesti u organizmu. Zato... dišite pravilno, uz pravilnu ishranu i umjerenu fizičku aktivnost i bićete zdravi.

PREPORUKE

FRIZERKA LEJLA ĐOKOVIĆ PREPORUČUJE

Zaštitite kosu od sunca i morske soli

Bojana Laković

Da bi i tokom ljeta očuvali kosu i omogućili joj da ostane zdrava, sjajna i bez ispućalih vrhova, izuzetno je važno pravilno zaštititi kosu. Vlasnica salona „Trendy“ Lejla Đoković preporučuje našim čitatelj-kama kako da štite kosu i otkriva koje su frizure popularne ovog ljeta.

Lejla za naš list kaže da, na isti način kao što negujemo tijelo ili lice, od sunca i štetnih UV zraka moramo štiti i kosu.

- Najbitnije je prije ljeta poći kod frizera i skinuti tanke, ispućale krajeve, jer se prilikom kupanja, kao i zbog jakog sunca, dlaka počinje listati često i po dužini. Zato je to bolje spriječiti na početku, objašnjava Lejla.

Pored šišanja, Lejla preporučuje i nanošenje jačeg pakovanja na kosu, da bi dlaka bila izdržljivija i jača, ali sve uz obaveznu zaštitu na moru. U slučaju da na plažu

nijesmo ponijeli sredstvo za zaštitu kose, otkriva da se možemo poslužiti i kremom za sunčanje koju treba nanijeti na vrhove kose. Takođe, ističe da je jako bitno isprati kosu poslije morske vode.

-Dokazano je da morska so i UV zrači na dlaku utiču toliko jako da su sedam puta jači od bilo kog blanja koji na kosu stavljamo. Jednostavno, ona gori kosu, a jednom oštećenu kosu vrlo je teško kasnije sanirati, naglašava Lejla.

Prema njenim riječima, kada su u pitanju frizure, sve su popularnija praktična rješenja, jer veliki broj žena radi i ima mnogo obaveza, a uz to želi da dobro izgleda. Ženama treba frizura koju će lako napraviti, ali je zato veoma bitno šišanje i dobra boja. Takođe, Lejla objašnjava da je i pored trendova, pri izboru frizure izuzetno važno imati u obzir lice, godine, ali i

karakter svake osobe.

-Ponovo je popularna duga kosa, izlomljena kosa, kao i nadogradnje, ali su uglavnom u pitanju opuštena frizure i puštena kosa. Ipak, treba znati da je kosa lijepa samo ako je sačuvana, vitalna i sjajna, kazala je ona.

Kada su kratke frizure u pitanju, vraćamo se bobu, bilo da je stepenast, kraći, ili da je pozadi podginit. Aktuelne su i istanjene šiške, kao i izlomljena kosa i minival.

-Minival je lak za održavanje ljeti i praktičan je, posebno za morsku vodu koja odvoji te lokne. Takođe, popularno je i kratko šišanje sa nanošenjem neke kreme ili voska, za oblikovanje frizure, objašnjava Lejla. Ona ističe da za održavanje duge kose treba malo više njege i zaštite, posebno ukoliko je u pitanju nadogradnja.

Hair style **Trendy** By Lejla

HAIR STYLE "TRENDY" BY LEJLA

U Podgorici na Starom Aerodromu u ulici Milosa Obilica 52B, već jubilama deseta godina nalazi se frizerski salon "Trendy by Lejla".

Salon koji je već poznat sa svojim stalnim usavršavanjem u Italiji i uvijek u trendu sa novim tehnikama bojenja i stila šišanja kose. Prateći trend i modu, u prvom planu, vodi računa o licu, kosi i osobi koja će to da ponese.

Sa velikom profesionalnošću i ljubavlju prema ovom poslu, prvo uz razgovor, prateći lice i karakter osobe, odlučno i uvijek na evolutivan i moderan način izdgradi stil koji vam odgovara.

U salonu, osim šišanja i feniranja, tu je i farbanje sa MATRIX farbama BR.1 u čitavom svijetu.

Svi tretmani kose - MATRIX.

Pramenovi

Sjenčenje (starlight, fox, ombre, bumerang, ...)

Nadogradnja kose

Keratin (bio) - 100% prirodan

Svečane frizure

Frizure za mladu.

U ponudi su i vjenčanice, kao i profesionalna šminka.

Za sve ostale informacije pozovite 020 / 605 - 490 svakim radnim danom, osim utorkom, ili nas možete naći preko Facebook stranice

Hair Style "Trendy" by Lejla.

PREPORUKE

PRIPREMILA: Bojana LAKOVIĆ

za čitanje

Knjige koje možete ponijeti na plažu

NEKI OD NAS VEĆ SU UTONULI U PRAVI LJETNI SAN I UŽIVAJU U SUNCU I MORU, DOK ĆE VEĆINA TEK OTIĆI NA ZASLUŽENI I DUGO OČEKIVANI GODIŠNJI ODMOR. DONOSIMO VAM NEKOLIKO ZANIMLJIVIH LJETNIH IZDA-NJA KOJE MOŽETE PONIJETI SA SOBOM NA ODMOR.

Marina Fiorato *Kći Siene*

Prepuna boja i bogata istorijskim detaljima, ova knjiga je dramatična priča o izdaji, hrabrosti i snazi ljubavi. Radnja je smještena u Sieni, 1723. godine, a riječ je o opasnoj i teškoj trci konjima. No ipak, te godine je trku obilježilo nadmetanje i za dvije žene u publici, i ono nosi puno više od uobičajene nagrade. Za Piju Tolomei, najljepšu ženu Siene, ova je trka posljednja nada u bijeg od nasilnog braka. Za Violantu Medici ovo je početak kraja njenog vladanja gradom. Trube se oglašavaju i na trg ulazi nepoznati jahač, a ono što je napravio tokom trke promijeniće, ne samo živote Pije i Violante, već i svih članova porodice Medici.

Kamila Lakberg *Propovjednik*

Ljeto je, mnogo turista, sparina kakve se mještani ne sjećaju. Jednoga jutra dječak se iskrada iz kuće i odlazi u Kraljevu klisuru da bi se igrao viteza. Igru naprasno prekida kad spazi mrtvu ženu. Tajne se, međutim, zapliću kad policija ispod leša pronade još dva ženska kostura. Istragu vodi Patrik Hedström, mlad i ambiciozan inspektor, koji je sa saradnicima iz policijske stanice suočen sa naizgled nerješivom tajnom:

kosturi pripadaju dvijema ženama nestalima 1979. godine. Kako su ubistva povezana? Je li u pitanju ubica koji se vratio nakon dvadeset godina ili su nekoga nadahnula prethodna ubistva? Popis osumnjičenih je dugačak, a vremena je malo. U "Propovjedniku" pisac vodi čitaoca kroz intrigantnu priču koja obuhvata razdoblje od gotovo 30 godina, uvodi nas u rješavanje slučaja, porodične tajne i psihička stanja likova.

Anita Amirezvani: *Jednaka suncu*

Ovaj roman utemeljen je na priči o princezi Pari Kahn Khanoom i otkriva intrigantnu priču o političkim intrigama tog doba te priču o ovoj neobičnoj ženi.

Radnja se odvija u Iranu, 1576. godine u bogatom mjestu zadivljujuće ljepote. Ali kada šah umre, dolazi do problema jer nije imenovao nasljednika a dvor je u panici. Princeza Pari, šahova kći i miljenica, zna više od ikoga o vladanju državom i dvorom, no njen je pokušaj da dovede državu u red dočekan sa negodovanjem i prezirom. Pari i njen najbliži savjetnik Javaher, eunuh, čuvaju beskraino mnoštvo tajni koje će se razotkriti u borbi za vlast gotovo epskih razmjera.

MISLI

tanja.nikcevic@epcg.com

Postoje samo dva dana u godini kada se ništa ne može uraditi. Jedan se zove juče, a drugi se zove sutra. Zato je danas pravi dan da volite, da vjerujete, da radite i da uglavnom živite.

~ *Dalaj Lama*

Na kraju su ove tri stvari najvažnije.

- Koliko dobro ste voljeli?
- Koliko potpuno ste živjeli?
- Koliko ste stvarno pustili druge iz svog života?

~ *Buda*

Čuvaj se žurbe, jer ona uvijek dovodi do kajanja: onaj koji žuri govori prije nego što nešto sazna, odgovara prije negoli nešto shvati, odluči prije negoli nešto provjeri, kudi prije nego se u nešto uvjeri.

~ *Arapaska poslovice*

Najbolje i najljepše stvari na svijetu se ne mogu vidjeti, pa čak ni dodirnuti. One se moraju osjetiti srcem. ~ *Helen Keler*

IN MEMORIAM:

Milosav-Bale Simonović

Milosav-Bale Simonović, radnik na održavanju u Službi za mašinske radove u HE Perućica, tragičnim slučajem nastradao je 18. jula u 54 godini života, a sahranjen je dan kasnije u rodnim Ozrićima na mjesnom groblju.

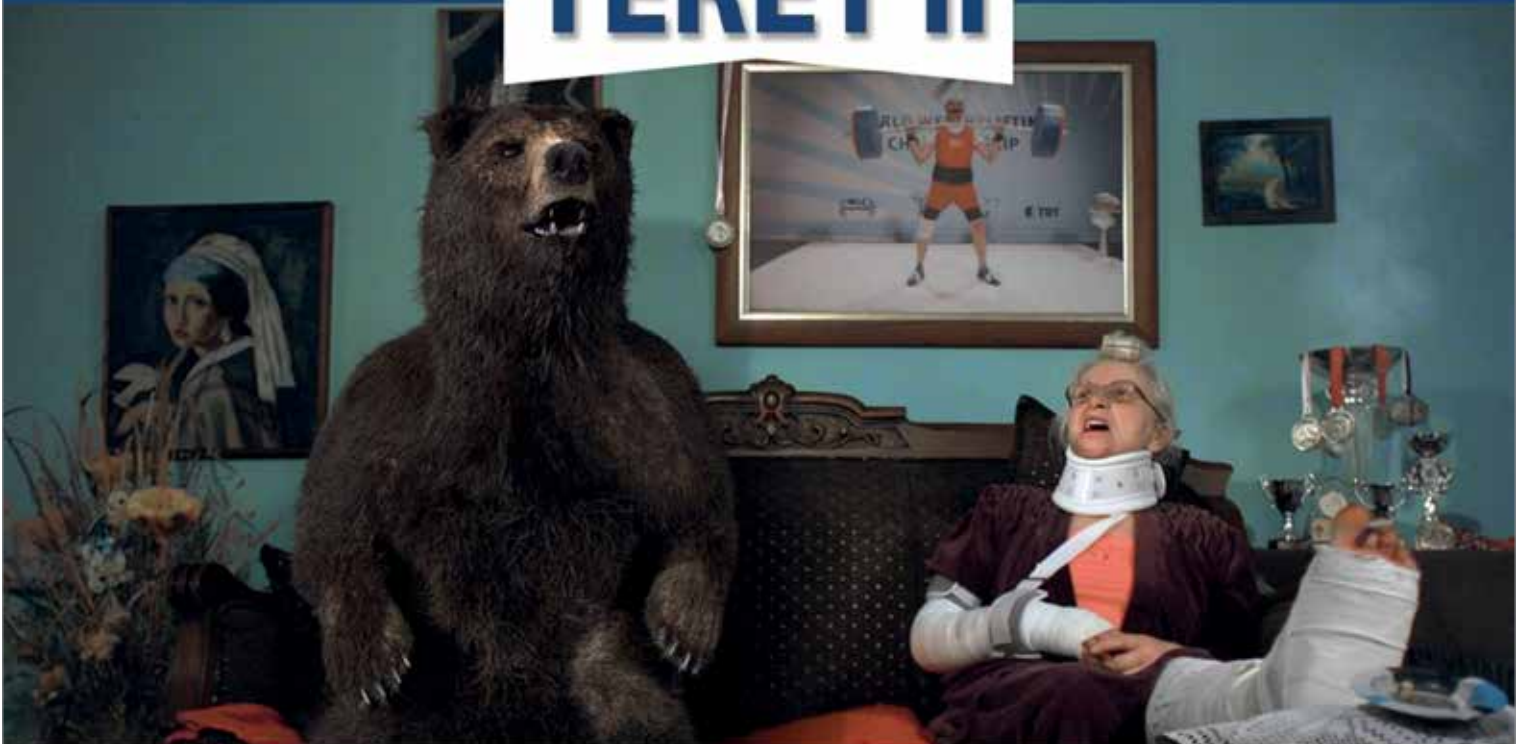
Simonović je u EPCG bio zaposlen od 1998. godine, a radio je prvo u Građevinkoj, potom i u Službi za mašinske radove.

Bio je odgovoran radnik u potpunosti predan poslu koji je obavljao. Ostaće upamćen kao skroman, tih i izuzetno dobar čovjek o čemu najbolje govori tuga njegovih kolega.

PODIJELIMO TERET II

www.epcg.com

**OTPLATITE DUG U FIKSNIM MJESEČNIM RATAMA
OD 20 EURA, BEZ UČEŠĆA, BEZ KAMATE, BEZ ISKLJUČENJA.**

PODIJELJENE 22 VRIJEDNE NAGRADE

Sindikalna organizacija zaposlenih EPCG (SOZ), i u ovom kolu, nagradila pet zaposlenih sa po 100 eura. Tradicionalno, Lovćen osiguranje AD obezbijedilo godišnje osiguranje kuće ili stana, lanac prodavnica sportske opreme „Bravera“, poklonio četiri vaučera u vrijednosti od po 50 eura za kupovinu u njihovim prodajnim objektima. Frizerski salon „Trendy by Lejla“ poklonio dvije vrijedne nagrade, a Avanturistički park Lovćen pet ulaznica.

Dobitnici novčane nagrade SOZ-a:

1. Ivan Škuletić (HE „Perućica“)
2. Srećko Kotlica (ED Žabljak)
3. Jovan Krsmanović (TE „Pljevlja“)
4. Marija Milović (FC Snabdijevanje)
5. Dragan Mumin (ICT)

Nagrada Lovćen osiguranja A.D. Podgorica pripala je **Ratku Vujadinoviću (OJ Snabdijevanje Kotor)**.

Vaučere „Bravere“ vrijedne po 50 eura dobili su:

1. Darko Ivanović (ED Berane)
2. Branka Nikolić (Direkcija)
3. Marina Gavrilović (ED Bar)
4. Saša Čavić (ED Pljevlja)

Nagradu vrijednu 120 eura (tretman bio-keratinom) u frizerskom salonu „Trendy by Lejla“ dobila je **Nataša Nikolić (Direkcija)**.

Nagradu vrijednu 40 eura (šišanje, feniranje i sjenčenje) u frizerskom salonu „Trendy by Lejla“ dobila je **Dubravka Jokanović (ED Podgorica)**.

Ulaznice za Avanturistički park Lovćen dobili su:

1. Tijana Vujović (FC Distribucija)
2. Svetlana Perazić (OJ Snabdijevanje Podgorica)
3. Velibor Blagojević (ED Nikšić)

4. Danijela Parača (ED Cetinje)
5. Julijana Baltić (OJ Snabdijevanje Kotor)

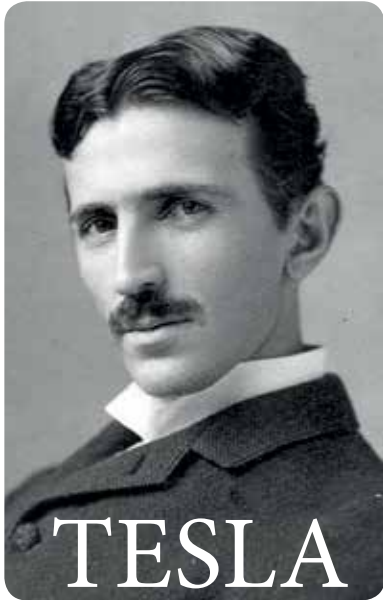
Knjigu poezije „Ponovo se javljam“, autora Milete Bulatovića, dobili su:

1. Sanja Obradović (FC Distribucija)
2. Vladimir R. Nikčević (Direkcija)
3. Slavica Mitrić (HE „Perućica“)
4. Miroje Dakić (OJ Snabdijevanje Žabljak)
5. Blagota Doderović (HE „Piva“)

Dobitnicima čestitamo, ostalima više sreće u narednom kolu.

NAPOMENA: Poštovane kolege, obavještavamo Vas da ćemo u obzir uzimati samo kupone sa tačnim odgovorom na nagradno pitanje. Istovremeno, podsjećamo Vas da se, shodno pravilima, učesće u nagradnoj igri obezbjeđuje popunjavanjem isključivo jednog kupona. Svi oni koji budu slali dva ili više kupona, kao i kuponi sa netačnim ili bez odgovora biće unaprijed diskvalifikovani! REDAKCIJA

NAGRADNO PITANJE U OVOM KOLU:
**KOLIKE SU PLANIRANE INVESTICIJE U
ENERGETIKU CRNE GORE DO 2030. GODINE**

TESLA

Olivera Vulanović

Jedino Teslino društvo u usamljeničkim igrama u djetinjstvu najčešće je bio mačak persijske rase, dobijen na poklon od bogatog prijatelja porodice.

U suton jednog oštrog, zimskog dana, milujući svog ljubimca, mali Nikola je vidio pravi vatromet varnica koje su napravile oreol oko mačkove glave i leđa. Zapamtio je osjećanje tajanstvenosti i čudne ljepote koji su ga u tom trenutku ispunili.

- Nije li i priroda jedna velika mačka. Ako jeste, ko nju miluje po leđima? To može biti samo Bog - pitao se Tesla. Imao je samo tri godine kada su ova kve misli počele da se roje po njegovoj glavi. Od oca je čuo objašnjenje za neobičnu pojavu.

- To ne može biti ništa drugo do električnost - rekao je Milutin Tesla ne sumnjajući da će se njegov nadareni sin okrenuti pozivu otkrivanja prirodnih tajni, a ne svešteničkom koji mu je on, kao otac, bio namijenio.

Škandinavka

Autor: Marko Burić	Na slici je detalj sa reklame za koju akciju EPCG	Trener FK Lacio, Reja	Voće	Nadimak glumca Pačina Osip na sluzokoži	Obim	Pozicija u šahu Pritisak
Odisejeva žena						
Vjeran				Plemeniti gas	Tulijum	26. slovo "Encoded Archival Description"
Amer. glumac, Džimi Južnokor. marka automobila						Nordijska božanska biča
			Aždaja			
Inicijali hrvatske pjevačice Rozge Grad u Turskoj			Pokazna zamjenica Popust		Jedna nota Britanska diskografska kuća	
						Prečnik Mjera za površinu
Džul Ilovača na engl.				Njemački pisac Tomas Rimski broj 50		
Veznik		Bor Regija u Saudijskoj Arabiji		Žičani instrument (mn.)		
"Matematička Asocijacija Amerike" Koriste se u podvodnom ribolovu				Industrija mašina i traktora		
Lična zamjenica			Metar Energija			
epcg						

Rješenje skandinavke iz PROŠLOG BROJA: N, L, I, At, Tip, Kovanica, Tom, Ratar, L, Jarani, Tak, Lanac, Tan, Ti, A, Emanati, SR, IK, RS, Lask, Mit, Admini, R.

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI
epcg
Biskupina Dine Gove AD-1852

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

BROJ TELEFONA _____

E MAIL _____

ODGOVOR _____

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI
epcg
Biskupina Dine Gove AD-1852

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

BROJ TELEFONA _____

E MAIL _____

ODGOVOR _____

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

25. KOLO NAGRADNE IGRE ZA ZAPOSLENE " BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

Elektroprivreda Crne Gore
AD Nikšić

SINDIKALNA ORGANIZACIJA ZAPOSLENIH
ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE - AD NIKŠIĆ
I ovaj put obezbjeđuje za vas nagradnu igru

LOVČEN OSIGURANJE
Osigurava vašu kuću ili stan na
period od godinu dana

BRAVERA
Poklanja četiri vaučera od 50 eura, za kupovinu u njihovim prodavnicama sportske opreme

Frizerski salon "TRENDY BY LEJLA" iz Podgorice poklanja dvije vrijedne nagrade.

NAGRADNO PITANJE ►

PRAVILA NAGRADNE IGRE:

Priručnik nagradne igre "Budi u toku - budi u igri" je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih, osim u Direkciji za odnose sa javnošću. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje kupona organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista EPCG. Za učešće u igri, potrebno je tačno odgovoriti na nagradno pitanje.

KOLIKE SU PLANIRANE
INVESTICIJE U
ENERGETIKU CRNE GORE
DO 2030. GODINE?

